

Implementing Positive Behaviour Support in Early Childhood Education and Care

PBS-ECEC

Εργαλειοθήκη πολιτικής και στρατηγικής PBS-ECEC

για την εφαρμογή του Ενιαίου του Ενιαίου Προγράμματος –
Πρώτη Θερτική Συμπεριφορά στην Αγωγή και
Φροντίδα Πρώτης Παιδικής Ηλικίας

[Αριθμός έργου: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

Τίτλος: Συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη

Υπότιτλος: Για την εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ, είναι θεμελιώδους σημασίας η προώθηση της συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης

Βασικά σημεία: Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη, εκτός από τη αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση, είναι απαραίτητη για την επιτυχή εφαρμογή του Ενιαίου Προγράμματος – Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (ΕΠ-ΠΘΣ, PW-PBS) στην Αγωγή και Φροντίδα Πρώιμης Παιδικής Ηλικίας (ΑΦΠΠΗ-ECEC). Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη εξασφαλίζει υψηλής ποιότητας εκπαίδευση και υποστήριξη για τα παιδιά. Καθώς εξελίσσεται η κατανόησή μας για την ανάπτυξη του παιδιού, οι επαγγελματίες στην ΑΦΠΠΗ πρέπει να ενημερώνονται για τις τελευταίες έρευνες και τις βέλτιστες πρακτικές. Η συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη ενδυναμώνει τους επαγγελματίες ΑΦΠΠΗ με τις στάσεις, τις γνώσεις και τις δεξιότητες να προσαρμόζονται στις διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες, να δημιουργούν θετικές σχέσεις, να χρησιμοποιούν καινοτόμες παιδαγωγικές στρατηγικές και να δημιουργούν περιβάλλοντα φροντίδας. Η συμμετοχή σε προγράμματα συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης διατηρεί τους επαγγελματίες ενημέρους για τις τάσεις της έρευνας, επιτρέποντάς τους να εφαρμόζουν νέες στρατηγικές καθώς και τα συστήματα που είναι απαραίτητα για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης των μικρών παιδιών και την πρόληψη και τη μείωση των δύσκολων συμπεριφορών (βλ. τους [βασικούς πόρους PBS-ECEC](#)). Απαιτείται βαθιά κατανόηση των αρχών και στρατηγικών του ΕΠ-ΠΘΣ, κοινή κατανόηση μεταξύ των μελών της ομάδας ΑΦΠΠΗ και ειδικές διδακτικές δεξιότητες για να εξασφαλιστεί η επιτυχής εφαρμογή της προσέγγισης ΕΠ-ΠΘΣ με υψηλή πιστότητα. Κατά συνέπεια, η επένδυση στην συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη ωφελεί την ανάπτυξη των μικρών παιδιών, εξασφαλίζοντας έτσι μια σταθερή βάση για την ευημερία, την ανάπτυξη και την επιτυχία τους.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

"Θεωρώ ότι είναι ζωτικής σημασίας η εκπαίδευση και η κατάρτιση να αποτελούν την αφετηρία για τα πάντα. Χωρίς εκπαιδευμένο προσωπικό, είναι δύσκολο να εφαρμοστεί αποτελεσματικά οποιοδήποτε πρόγραμμα, οπότε πρόκειται για μια πολύ σημαντική σύσταση". (Χ., Κύπρος)

"Στις μέρες μας, οι εκπαιδευτικοί της ΑΦΠΠΗ αντιμετωπίζουν διάφορες σύνθετες προκλήσεις στις τάξεις τους (...). Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν να διαθέτουν μια πλούσια εργαλειοθήκη στρατηγικών και μεθοδολογιών για την αποτελεσματική αντιμετώπισή τους. Η επιμόρφωση και η κατάρτιση σε προσεγγίσεις όπως το ΕΠ-ΠΘΣ τους υποστηρίζουν ώστε να ενισχύσουν τις δεξιότητές τους και να τους παρέχουν τα κατάλληλα εργαλεία για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων". (Κ., Ελλάδα)

"Η κατάρτιση είναι θεμελιώδης (...), πρέπει να εξασφαλίσουμε χρόνο για κατάρτιση, για να έχουν οι επαγγελματίες την ευκαιρία να συζητήσουν αυτά τα θέματα και να καταλήξουν σε ένα κοινό ιδανικό (...), να ικανοποιήσουμε την ανάγκη αναθεώρησης, προσαρμογής των στρατηγικών και ανταλλαγής, σε διάφορες χρονικές στιγμές. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αισθάνονται ασφαλείς για τις παιδαγωγικές

τους προσεγγίσεις, αλλιώς αυτές δεν θα λειτουργήσουν. Εξασφαλίζοντας ότι όλοι (...) βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο". (Μ., Πορτογαλία)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

 Στρατηγική: Προώθηση και χρηματοδότηση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, καθώς και πρόσβαση σε ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης με έμφαση στην κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση και τη διαχείριση προκλητικών συμπεριφορών.

Δράσεις

- Ανάπτυξη ολοκληρωμένων εθνικών στρατηγικών που τονίζουν τη σημασία της συνεχούς μάθησης και ανάπτυξης και υποστηρίζουν ένα αποτελεσματικό σύστημα κατάρτισης για τους επαγγελματίες.
- Διασφαλίστε ότι η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών πριν από την ανάληψη υπηρεσίας περιλαμβάνει βασικά θέματα όπως η ανάπτυξη του παιδιού, τα πλαίσια κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης και αποτελεσματικές στρατηγικές για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης των παιδιών.
- Προώθηση συνεργασιών μεταξύ οργανισμών που ασχολούνται με την εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και σχετικών επαγγελματικών ομάδων και ενώσεων για την ευθυγράμμιση των προγραμμάτων με τα επαγγελματικά προφίλ και τις πρόσφατες εξελίξεις στη σχετική βιβλιογραφία.
- Διαθέστε πόρους για προγράμματα που επικεντρώνονται στην προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης και του ΕΠ-ΠΘΣ, δίνοντας προτεραιότητα στο χρόνο για επαγγελματική ανάπτυξη και συνεργασία.
- Παρέχετε τακτική κατάρτιση σχετικά με τις αρχές, τα συστήματα και τις πρακτικές του ΕΠ-ΠΘΣ, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι επαγγελματίες παραμένουν εξειδικευμένοι και ενημερωμένοι για την αποτελεσματική εφαρμογή της προσέγγισης και να ενσωματώνουν τις εκπαιδευτικές συνεδρίες στο πρόγραμμα εργασίας ή να εφαρμόζουν ευέλικτο ωράριο για να διευκολύνουν τη συμμετοχή των εκπαιδευτικών.
- Δώστε έμφαση σε μαθήματα κατάρτισης και διαδικτυακά σεμινάρια και καθιερώστε διαύλους επικοινωνίας και κατευθυντήριες γραμμές για τη διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών και πόρων. (Επισκεφθείτε το [μάθημα e-Learning του PBS-ECEC](#) για περισσότερες πληροφορίες)

 Στρατηγική: Υποστήριξη συνεργατικών κοινοτήτων μάθησης, που αναδεικνύουν και προωθούν τεκμηριωμένες πρακτικές που ενισχύουν τα συστήματα και τα περιβάλλοντα της ΑΦΠΠΗ στο σύνολό τους.

Δράσεις

- Προώθηση συνεργασιών μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, οργανισμών και δομών πρώιμης παιδικής ηλικίας για τη διευκόλυνση της παροχής προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης, εργαστηρίων ή συνεδρίων στις τοπικές κοινότητες και αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων.
- Παροχή χρηματοδότησης για εργαστήρια, συνέδρια, καθοδήγηση και ευκαιρίες καθοδήγησης, ανακουφίζοντας έτσι την οικονομική επιβάρυνση της κατάρτισης.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

- Ενθαρρύνετε τη χρήση διαφοροποιημένων μεθοδολογιών (π.χ. παρατήρηση και ανατροφοδότηση από ομότιμους) και προωθήστε τη δημιουργία χώρων και ευκαιριών για τους επαγγελματίες να μοιράζονται εμπειρίες, βέλτιστες πρακτικές και στρατηγικές βασισμένες στην έρευνα για την ενίσχυση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης, διευκολύνοντας τον συνεχή διάλογο και την ανταλλαγή ιδεών.
- Επενδύστε σε προσπάθειες έρευνας και αξιολόγησης για την εκτίμηση του αντίκτυπου των προγραμμάτων επαγγελματικής ανάπτυξης, καθώς οι γνώσεις που βασίζονται σε δεδομένα μπορούν να τροφοδοτήσουν τη βελτίωση των πολιτικών και των πρακτικών στο μέλλον.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Η επένδυση στην επιμόρφωση βελτιώνει την ποιότητα της εκπαίδευσης στην πρώιμη παιδική ηλικία με την ενσωμάτωση τεκμηριωμένων πρακτικών, την αύξηση της επαγγελματικής επάρκειας και εμπιστοσύνης μεταξύ των εκπαιδευτικών, την προώθηση της συνεργασίας και της ανταλλαγής γνώσεων και, τελικά, τη βελτίωση των αποτελεσμάτων για τα παιδιά.
2. Η εκπαίδευση στο ΕΠ-ΠΘΣ παρέχει ένα κοινό όραμα και σκοπό μεταξύ των επαγγελματιών και βοηθά στην ανάπτυξη στρατηγικών που πρέπει να εφαρμοστούν, καθώς και σε μια κοινή γλώσσα, εμπλέκοντας και ενδυναμώνοντας όλους τους επαγγελματίες. Συμβάλλει στην αλλαγή της μη βέλτιστης χρήσης της γλώσσας, των ρουτινών και των συμπεριφορών που επιμένουν, καθώς η κατάρτιση ευνοεί την καινοτομία και παρακινεί τους επαγγελματίες να συνεργαστούν στις προσπάθειες βελτίωσης της ομάδας. Η διαδικτυακή επιμόρφωση έχει τη δυνατότητα να συμπεριλάβει διαφορετικούς επαγγελματίες από διαφορετικές περιοχές και υπηρεσίες.
3. Οι πολιτικές αυτές συμβάλλουν στην αύξηση της επαγγελματικής ικανοποίησης και της ευημερίας των επαγγελματιών της ΑΦΠΠΗ και στη δημιουργία καλύτερων συνθηκών για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης των παιδιών. Δίνοντας προτεραιότητα στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη, οι επαγγελματίες μπορούν να βοηθήσουν τα παιδιά να αναπτύξουν βασικές δεξιότητες ζωής, ψυχική υγεία και συνολική ευημερία, διαδραματίζοντας έτσι θεμελιώδη ρόλο στη διαμόρφωση της επιτυχίας τους σε διάφορους τομείς της ζωής.
4. Στους δικαιούχους αυτών των πολιτικών περιλαμβάνονται οι επαγγελματίες, τα παιδιά, οι οικογένειες, οι προσχολικές δομές και το εκπαιδευτικό σύστημα στο σύνολό του. Όταν το ΕΠ-ΠΘΣ υιοθετείται σε επίπεδο δήμου, περιφέρειας ή χώρας, μπορεί να αναδείξει τη δέσμευση για την προώθηση της θετικής συμπεριφοράς και της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών σε ένα ευρύτερο εκπαιδευτικό τοπίο.

Προτεινόμενες πρακτικές

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα από κάτω προς τα πάνω για εκπαιδευτικούς προσχολικής ηλικίας

Πριν από την εφαρμογή του *PBS-ECEC*, οι επαγγελματίες προσχολικής αγωγής είχαν την ευκαιρία να συζητήσουν με έναν εξωτερικό προπονητή και έναν εσωτερικό εκπαιδευτή τις ανάγκες τους όσον αφορά τη συμπεριφορά και την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού χρησιμοποιώντας ένα διαγνωστικό ερωτηματολόγιο. Αυτό βοήθησε την ηγετική ομάδα να αναπτύξει ένα σχέδιο δράσης. Το σχέδιο δράσης χρησιμοποιήθηκε για την καθοδήγηση των δραστηριοτήτων στο κέντρο, αλλά και για την ιεράρχηση των αναγκών των επαγγελματιών όσον αφορά την επαγγελματική ανάπτυξη και κατάρτιση, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα αυτά και να προωθηθεί η κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση των παιδιών. Στη συνέχεια, το προσωπικό έλαβε κατάρτιση, επιμόρφωση και υποστήριξη για

την αντιμετώπιση των καθημερινών προκλήσεων και τη λήψη αποφάσεων με βάση τις συμφωνημένες πρακτικές και στρατηγικές. Οι προσπάθειες αυτές συνεπάγονται επένδυση σε ανθρώπινους πόρους με την προσαρμογή του προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης της προσέγγισης ΕΠ-ΠΘΣ στις ιδιαιτερότητες και τις προκλήσεις κάθε δομής. Η προσπάθεια αυτή έγινε σε συνεργασία με το προσωπικό, γεγονός που το βοήθησε να αισθανθεί την αίσθηση της επάρκειας στη νέα προσέγγιση, για την οποία εκπαιδεύονταν.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πόροι

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του PW-PBS στο ECEC

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC Guide EN.pdf>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC R3 Consolidated-Report-Final.pdf>

Πρόσθετοι πόροι

Barros, S., Oliveira, V. H., Santos, M., Araújo, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., O'Brien, M., Szproch, A., Krousorati, K., Agathokleous, A., & Grammatikopoulos V. (2023). Empowering early childhood professionals: A European project on Programme-Wide Positive Behaviour Support developed in 4 countries. In L. G. Chova, C. G. Martínez, & J. Lees (Eds), *EDULEARN23 proceedings: 15th International Conference on Education and New Learning Technologies; July 3rd-5th, 2023; Palma, Spain* (pp. 6519-6526). <https://doi.org/10.21125/edulearn.2023.1730>

Cefai, C., Downes, P., & Cavioni, V. (2021). *A formative, inclusive, whole school approach to the assessment of social and emotional education in the EU (NESET report)*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/506737>

Cefai, C., Bartolo, P. A., Cavioni, V., & Downes, P. (2018). *Strengthening social and emotional education as a core curricular area across the EU: A review of the international evidence (NESET II report)*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/664439>

DeMulder, E. K., Denham, S. A., Schmidt, M., Mitchell, J. N., & Quraishi, S. (2021). *Preschool PATHS curriculum effects on social*

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

emotional learning and executive functions. *Early Education and Development*, 32(6), 791-811.

Denham, S. A., Bassett, H. H., Zinsser, K., & Wyatt, T. (2014). How preschoolers' social-emotional learning predicts their early school success: Developing theory-promoting, competency-based assessments. *Infant and Child Development*, 23(4), 426-454. <https://doi.org/10.1002/icd.1840>

European Commission/EACEA/Eurydice (2021). *Teachers in Europe: Careers, development and well-being (Eurydice report)*. Publications Office of the European Union. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/78fbf243-974f-11eb-b85c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-198443603>

Fox, L., & Lentini, R. (2016). *Positive behavior support in early childhood*. Paul H. Brookes Publishing.

Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., Zachopoulou, E. (2018). Self-evaluation as a means to improve practice: An alternative approach for the professional development of early childhood educators. In A. Gregoriadis, V. Grammatikopoulos, & E. Zachopoulou (Eds.), *Professional development and quality in early childhood education: Comparative European perspectives* (pp. 125-145). Palgrave MacMillan.

Grammatikopoulos, V., Gregoriadis, A., & Zachopoulou, E. (2015). Evaluation of early childhood education environments and professional development: Current practices and implications. In O. N. Saracho (Ed.). *Contemporary perspectives on research in testing and evaluation in early childhood education* (pp. 153-169). Information Age Publishing.

Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Social Policy Report*, 26(4), 1-33. <https://doi.org/10.1002/j.2379-3988.2012.tb00073.x>

Loizou, E. (2009). In-service early childhood teachers reflect on their teacher training program: Reconceptualizing the case of Cyprus. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 30(3), 195-209. <https://doi.org/10.1080/10901020903084066>

Loizou, E. (2018). Professional development and impact of the early change project: Reflections from the Cypriot Example. In A. Gregoriadis, V. Grammatikopoulos, & E. Zachopoulou (Eds.), *Professional development and quality in early childhood education: Comparative European perspectives*. Palgrave Macmillan. https://doi.org/10.1007/978-3-319-64212-3_5

OECD (2020). Building a high-quality early childhood education and care workforce: Further results from the Starting Strong Survey 2018. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/talis/building-a-high-quality-early-childhood-education-and-care-workforce-b90bba3d-en.htm>

McMillan, D. J., McConnell, B., & O'Sullivan, H. (2016). Continuing professional development – why bother? Perceptions and motivations of teachers in Ireland. *Professional development in education*, 42(1), 150-167. <https://doi.org/10.1080/19415257.2014.952044>

National Association for the Education of Young Children (2019). *Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8*. <https://www.naeyc.org/resources/position-statements>

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

National Association for the Education of Young Children (2021). *Position statement on teacher preparation and professional development: A joint statement of NAEYC and the National Association of Early Childhood Teacher Educators*. <https://www.naeyc.org/resources/position-statements>

National Scientific Council on the Developing Child. (2004). *Young children develop in an environment of relationships: Working paper no. 1*. <http://developingchild.harvard.edu>

Sala, A., Punie, Y., & Garkov, V. (2020). *LifeComp: The European framework for personal, social and learning to learn key competence*. Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/302967>

Zachopoulou, E., Grammatikopoulos, V., & Gregoriadis, A. (2018). Early change: Description of a project for continuing professional development. In A. Gregoriadis, V. Grammatikopoulos, E. Zachopoulou (Eds.), *Professional development and quality in early childhood education: Comparative European perspectives* (pp. 59-82). Palgrave Macmillan.

Τίτλος: Ενιαίο Πρόγραμμα – Προώθησης Θετικής Συμπεριφοράς (ΕΠ-ΠΘΣ, PW-PBS)

Υπότιτλος: Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ, ως μια ενιαία προσέγγιση, απαιτεί μια βιώσιμη, μακροπρόθεσμη διαδικασία

Βασικό σημείο: Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ (PW-PBS) απαιτεί χρόνο, έχει αντίκτυπο σε διάφορα επίπεδα (παιδιά, οικογένειες, επαγγελματίες, προσχολικά περιβάλλοντα, κοινότητες) και επιθυμητά αποτελέσματα (κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση, υγεία, μάθηση και θετικό σχολικό κλίμα). Η διάρκεια της εφαρμογής μπορεί να ποικίλλει ανάλογα με τις ειδικές ανάγκες και τους στόχους κάθε προσχολικού πλαισίου, αλλά συνήθως απαιτείται πάνω από ένα έτος για την πλήρη ενσωμάτωση. Οι συνεχείς αξιολογήσεις, ενημερώσεις και έλεγχοι πιστότητας είναι απαραίτητες για να διασφαλιστεί η συνεχής αποτελεσματικότητα των συστημάτων και πρακτικών του ΕΠ-ΠΘΣ. Η δέσμευση όλων των ενδιαφερομένων (διοίκηση, επαγγελματίες, παιδιά, γονείς και η ευρύτερη κοινότητα) δημιουργεί μια θετική και υποστηρικτική σχολική κουλτούρα για μακροπρόθεσμη επιτυχία. Οι εκπαιδευτικοί φορείς πρέπει να εξετάσουν επαρκή και λογικά χρονοδιαγράμματα και να καθορίσουν πολιτικές που υποστηρίζουν τη μακροπρόθεσμη εφαρμογή. Ένα εκτεταμένο χρονοδιάγραμμα επιτρέπει στους επαγγελματίες να μάθουν και να αναπτύξουν τις απαραίτητες δεξιότητες, να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον ώστε να γίνουν ικανοί στην προσέγγιση και να βελτιώσουν τις πρακτικές του ΕΠ-ΠΘΣ ώστε να προσαρμόζονται στις εξελισσόμενες ανάγκες των παιδιών. Η παρατεταμένη δέσμευση επιτρέπει στις παρεμβάσεις να ενσωματωθούν πραγματικά στην καθημερινότητα στην ΑΦΠΠΗ, δημιουργώντας ένα θετικό και υποστηρικτικό περιβάλλον με διαρκή αποτελέσματα στην ανάπτυξη και τη συμπεριφορά των παιδιών (βλ. τους βασικούς πόρους PBS-ECEC παρακάτω).

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

"Οι διευθυντές πρέπει να κατανοήσουν το χρόνο που θα χρειαστεί για την εφαρμογή αυτής της προσέγγισης- αν οι επαγγελματίες ενημερώνονται και τους εξηγείται γιατί αυτός ο χρόνος είναι απαραίτητος για την επιμόρφωση, θα υπάρξει μικρότερη αποθάρρυνση και θα κατανοήσουν το χρόνο που απαιτείται για την απόκτηση των δεξιοτήτων". (Ρ., Πορτογαλία).

"Το πρόγραμμα ενσωματώνεται σταδιακά στην εργασία μας (...). Από την εμπειρία μου με το πρόγραμμα, πιστεύω ότι είναι αποτελεσματικό και πρέπει να εισαχθεί στα σχολεία". (Π., Κύπρος)

"Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ απαιτεί τη χρήση τεκμηριωμένων μεθόδων αξιολόγησης και κατάλληλων εργαλείων για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητάς της. Η διαδικασία αυτή μπορεί να πάρει χρόνο. Ωστόσο, το ΕΠ-ΠΘΣ είναι μια ευέλικτη προσέγγιση, που επιτρέπει σε κάθε σχολείο να το εφαρμόσει σύμφωνα με τις συγκεκριμένες ανάγκες και το χρονοδιάγραμμά του." (Κ., Ελλάδα)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

Στρατηγική: (Επισκεφθείτε την [Έκθεση Μελέτης Αξιολόγησης Επιπτώσεων και Συστάσεων](#))

[Πρακτικής](#) για να μάθετε περισσότερα)

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

Δράσεις

- Προώθηση του σχεδιασμού, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης με επίκεντρο την ποιότητα και τα θετικά αποτελέσματα. Το ΕΠ-ΠΘΣ απαιτεί επαρκή χρόνο για την εκπαίδευση του προσωπικού στις αρχές και τις στρατηγικές του, για την προσαρμογή των παρεμβάσεων στις ατομικές ανάγκες των παιδιών, για τη συνεπή εφαρμογή στρατηγικών θετικής συμπεριφοράς και για την ενεργό συμμετοχή όλων των επαγγελματιών της ΑΦΠΠΗ.
- Παροχή κατευθυντήριων γραμμών εφαρμογής που ευνοούν τη συνοχή μέσω της σταθερότητας του εργατικού δυναμικού και της επαρκούς επιμόρφωσης, κατάρτισης και ενσωμάτωσης των νέων μελών του προσωπικού στις πρακτικές του ΕΠ-ΠΘΣ.
- Ενθαρρύνετε τη χρήση τεκμηριωμένων μεθόδων για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής σε διάφορα χρονικά σημεία και την παρακολούθηση των αλλαγών στα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των παιδιών.
- Υιοθετήστε μια μακροπρόθεσμη προοπτική που επιτρέπει την καλύτερη διαχείριση των πόρων- για παράδειγμα, διαθέστε επαρκή χρηματοδότηση και πόρους για τη διαρκή εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής ανάπτυξης του προσωπικού και των πρωτοβουλιών εμπλοκής της οικογένειας.

Στρατηγική: Υποστήριξη μιας μακροπρόθεσμης προσέγγισης βιωσιμότητας σε επίπεδο κοινότητας

Δράσεις

- Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών φορέων και των κοινοτικών οργανώσεων για τη στήριξη των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων στα περιβάλλοντα της ΑΦΠΠΗ.
- Παροχή κινήτρων στα συστήματα ΑΦΠΠΗ για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τα θετικά αποτελέσματα του παιδικού και σχολικού κλίματος, τα οποία μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για μελλοντικές πολιτικές αποφάσεις για την ανάπτυξη σχεδίων βιωσιμότητας.
- Ενθαρρύνετε τον κριτικό αναστοχασμό και τη δημιουργία αντανάκλαστικών κοινοτήτων πρακτικής ως υποστηρικτών της επαγγελματικής αυτονομίας και μάθησης.
- Προώθηση μιας κοινότητας υποστήριξης και συνεργασίας μεταξύ των προσχολικών δομών που έχουν εφαρμόσει με επιτυχία το ΕΠ-ΠΘΣ (εκπαίδευση μεταξύ συναδέλφων και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών, στρατηγικών και διδαγμάτων), ενώ παράλληλα θα εισαχθούν πρωτοβουλίες που θα αναγνωρίζουν τις προσχολικές δομές με επιτυχημένη μακροπρόθεσμη εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ, ώστε να παρακινηθούν και άλλες δομές να υιοθετήσουν την προσέγγιση.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Με την ενσωμάτωση των αρχών και των στρατηγικών του ΕΠ-ΠΘΣ στην κουλτούρα και τις πρακτικές της ΑΦΠΠΗ για μια παρατεταμένη περίοδο, τόσο οι επαγγελματίες όσο και τα παιδιά μπορούν να βιώσουν τα πλήρη οφέλη.
2. Με συνεπή εφαρμογή και συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη, οι επαγγελματίες μπορούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις προκλητικές συμπεριφορές, να προωθήσουν θετικές κοινωνικές δεξιότητες και να ενισχύσουν ένα υποστηρικτικό και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακό περιβάλλον.

3. Με την άμβλυνση των χρονικών περιορισμών, για παράδειγμα, μέσω της διαδικτυακής επιμόρφωσης και κατάρτισης, οι επαγγελματίες μπορούν να συμμετέχουν στην επαγγελματική ανάπτυξη με τον δικό τους ρυθμό, να προωθήσουν μια κουλτούρα δια βίου μάθησης και να αναπτύξουν μια συνεργατική προσέγγιση που ενθαρρύνει την ανταλλαγή απόψεων, ενισχύει την καινοτομία και προωθεί τη λήψη αποφάσεων βάσει στοιχείων.
4. Καθώς το ΕΠ-ΠΘΣ εδραιώνεται βαθιά στην ΑΦΠΠΗ, δημιουργεί τα θεμέλια για μια διαρκή κουλτούρα σεβασμού. Η μακροπρόθεσμη δέσμευση στην εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ επιτρέπει τη συνεχή βελτίωση και τελειοποίηση της προσέγγισης με βάση τις εξελισσόμενες ανάγκες της προσχολικής δομής.
5. Η σημασία της επέκτασης της εφαρμογής έγκειται στην παροχή στα παιδιά επαρκούς έκθεσης σε στρατηγικές υποστήριξης της θετικής συμπεριφοράς. Αυτή η παρατεταμένη ενασχόληση επιτρέπει στις παρεμβάσεις να ενσωματωθούν στην καθημερινή ρουτίνα των κέντρων φροντίδας και ανάπτυξης παιδιών, οδηγώντας σε μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα, μεταξύ των οποίων:
  - θετικές αλλαγές στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη και συμπεριφορά των παιδιών,
  - ενισχυμένη επαγγελματική γνώση και δέσμευση για πρακτική βασισμένη σε τεκμηριωμένα στοιχεία
  - ενισχυμένες συνεργασίες μεταξύ προσχολικών δομών, οικογενειών και κοινοτήτων.
  - ισχυρότερες σχέσεις παιδαγωγού-παιδιού (εμπιστοσύνη, δεσμός),
  - θετική αλλαγή της κουλτούρας στην προσχολική δομή (κοινωνικό κλίμα που καλλιεργείται και περιλαμβάνει όλα τα μέλη),
  - συνεχής παρακολούθηση και προσαρμογή των στρατηγικών για παιδιά με σύνθετες συμπεριφορικές ανάγκες,
  - λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων, η οποία βοηθά στον εντοπισμό τάσεων και προτύπων που παρέχουν πληροφορίες για τη βέλτιστη αποτελεσματικότητα.

Προτεινόμενες πρακτικές

Διαδικτυακό μάθημα κατάρτισης PBS-ECEC

Οι συμμετέχοντες στο έργο *PBS-ECEC* έλαβαν μικτή, ασύγχρονη εκπαίδευση στο πλαίσιο μιας προσέγγισης "εκπαίδευσης των εκπαιδευτών" και είχαν πρόσβαση σε διαδικτυακούς μαθησιακούς πόρους. Η εκπαίδευση, που πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου, παρείχε μια πολύτιμη ευκαιρία για μεγαλύτερη χρονική ευελιξία. Οι επαγγελματίες μπορούσαν να συμμετάσχουν στις εκπαιδευτικές συνεδρίες με το δικό τους ρυθμό και χρόνο, επιτρέποντάς τους να εξισορροπήσουν τις επαγγελματικές τους ευθύνες με τις προσωπικές τους υποχρεώσεις. Αυτή η ευελιξία τους επέτρεψε να διαθέσουν χρόνο ειδικά για την κατάρτιση και την εφαρμογή, ενώ παράλληλα υποστήριξαν τους συναδέλφους τους στην εξεύρεση κατάλληλων χρονικών διαστημάτων για τη συμμετοχή τους. Στα πλαίσια της διαδικτυακής κατάρτισης, οι συμμετέχοντες επέδειξαν προθυμία να επενδύσουν στην επαγγελματική τους ανάπτυξη, ξεπέρασαν τους χρονικούς περιορισμούς και συνεργάστηκαν ενεργά για τη δημιουργία ενός θετικού και υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος για τα παιδιά.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πόροι

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του PW-PBS στο ECEC

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC Guide EN.pdf>

Διαδικτυακές ενότητες PBS-ECEC

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care* [MOOC]. <https://PBS-ECEC.es.eip.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC R3 Consolidated-Report-Final.pdf>

Πρόσθετοι πόροι

Carter, D. R., Van Norman, R. K., & Tredwell, C. (2011). Program-Wide Positive Behavior Support in Preschool: Lessons for Getting Started. *Early Childhood Education Journal*, 38, 349–355. <https://doi.org/10.1007/s10643-010-0406-0>

Fox, L., & Perez Binder, D. (2015). *Getting preschool classrooms on board with School-Wide Positive Behavioral Intervention and Supports (SW-PBIS)* [Fact sheet]. <https://challengingbehavior.org/docs/Get-on-board-SW-PBIS.pdf>

Fox, L., & Lentini, R. (2016). *Positive behavior support in early childhood*. Paul H. Brookes Publishing.

Goldberg, J. M., Sklad, M., Elfrink, T. R., Schreurs, K. M., Bohlmeijer, E. T., & Clarke, A. M. (2019). Effectiveness of interventions adopting a whole school approach to enhancing social and emotional development: a meta-analysis. *European Journal of psychology of Education*, 34(4), 755-782. <https://doi.org/10.1007/s10212-018-0406-9>

Jones, S. M., & Bouffard, S. M. (2012). Social and emotional learning in schools: From programs to strategies. *Social Policy Report*, 26(4), 1-33. <https://doi.org/10.1002/j.2379-3988.2012.tb00073.x>

Mahoney, J. L., Weissberg, R. P., Greenberg, M. T., Dusenbury, L., Jagers, R. J., Niemi, K., Schlinger, M., Schlund, J., Shriver, T. P., VanAusdal, K., & Yoder, N. (2021). Systemic social and emotional learning: Promoting educational success for all preschool to high school students. *American Psychologist*, 76(7), 1128–1142. <https://doi.org/10.1037/amp0000701>

Τίτλος: Δέσμευση της οικογένειας

Υπότιτλος: Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ σε περιβάλλοντα ΑΦΠΠΗ απαιτεί τη συμμετοχή των γονέων ως μέρος της εκπαιδευτικής ομάδας

Βασικά σημεία: Η κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση των παιδιών και η πρόληψη των προκλητικών συμπεριφορών μπορούν να βελτιστοποιηθούν μέσω θετικών συμπράξεων οικογένειας-σχολείου. Οι γονείς επηρεάζουν σημαντικά την ανάπτυξη του παιδιού και οι γνώσεις τους κατά τη διάρκεια της εφαρμογής στο ΕΠ-ΠΘΣ (PW-PBS) επιτρέπουν προσαρμοσμένες προσεγγίσεις για την κάλυψη των αναγκών κάθε παιδιού. Η συνεργασία με τις οικογένειες σε όλες τις βαθμίδες της παρέμβασης έχει κεντρικό ρόλο στο ΕΠ-ΠΘΣ, εξασφαλίζοντας τη συνέχεια και τη συνέπεια σε όλα τα πλαίσια. Οι επαγγελματίες καλούνται να καλλιεργήσουν δεξιότητες που συμβάλλουν στην ενίσχυση της εμπλοκής της οικογένειας και στη δημιουργία γνήσιων θετικών συνεργασιών. Οι συνεργατικές προσπάθειες μεταξύ γονέων και επαγγελματιών δημιουργούν μια ολιστική προσέγγιση για την πρόληψη των κοινωνικοσυναισθηματικών προκλήσεων και την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης. Επιπλέον, παρέχοντας στους γονείς εκπαίδευση, επιμόρφωση και πόρους για το ΕΠ-ΠΘΣ, μπορούν να ενισχυθούν οι συνέργειες οικογένειας-σχολείου, προωθώντας συνεπείς, θετικές προσεγγίσεις που ωφελούν την ανάπτυξη των παιδιών και ενδυναμώνουν τις οικογένειες ως μέρος της εκπαιδευτικής ομάδας.

Αναμένεται ότι ο αντίκτυπος της προσέγγισης ΕΠ-ΠΘΣ μπορεί να αυξηθεί με τη θετική συμμετοχή των γονέων και με την ανάπτυξη της ικανότητας του προσωπικού προσχολικής εκπαίδευσης να δημιουργεί επιτυχημένες συνεργασίες, οι οποίες αντικατοπτρίζουν την υψηλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση. Ως εκ τούτου, οι εκπαιδευτικοί φορείς θα πρέπει να στηρίζουν μια κουλτούρα συμμετοχής με την ανάπτυξη πολιτικών που σχετίζονται με τη συμμετοχή και τη δέσμευση της οικογένειας, οι οποίες είναι πλήρως ενσωματωμένες στο εκπαιδευτικό σύστημα και προωθούν την πολιτισμική ευαισθησία και τη συμμετοχικότητα. Αυτό θα συμβάλει στην ανάπτυξη θετικών στάσεων που ευνοούν τη συμμετοχή στην ΑΦΠΠΗ.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

"Νομίζω ότι ο καλύτερος τρόπος για να προχωρήσουμε θα ήταν αν (...) μπορούσε να καθιερωθεί ένα είδος καθοδήγησης. Γιατί αυτό είναι το πιο δύσκολο κομμάτι. Όταν κάνω πρώιμη παρέμβαση στις προσχολικές δομές, το πιο δύσκολο κομμάτι είναι να πείσω τους γονείς, τους παιδαγωγούς και τους διευθυντές να λειτουργήσουν, κατά κάποιο τρόπο με τον ίδιο τρόπο. Αυτό είναι μια πρόκληση. Έτσι, νομίζω ότι χρειάζεται ένα άτομο για να συγκεντρώσει αυτούς τους ανθρώπους, αν αυτός είναι ο σωστός τρόπος να το πω, ένα μόνο σημείο επαφής". (L., Ιρλανδία)

"Οι γονείς ενημερώνονται συνεχώς για όλες τις πτυχές. Κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ, ενημερώθηκαν για τις εκπαιδευτικές πρακτικές και κατανόησαν τις προθέσεις πίσω από αυτές. Ζητήθηκε επίσης η συμβολή των γονέων. (...) Χρησιμοποιούμε μια πλατφόρμα για να μοιραζόμαστε με

τους γονείς όλες τις δραστηριότητες που πραγματοποιούνται στο σχολείο". (Μ., Πορτογαλία)

"Νομίζω ότι το σχολείο πρέπει να σκεφτεί πώς θα προωθήσει τη συμμετοχή τους. Αν ορισμένες οικογένειες συνήθως απολαμβάνουν τη συμμετοχή, άλλες δεν αισθάνονται άνετα, συχνά αποφεύγουν αυτή τη συμμετοχή. Απαιτείται διαφοροποίηση". (Γ., Πορτογαλία)

"Πρόκειται για μια πολύτιμη συμβολή και μία από τις πιο δύσκολες στην εφαρμογή της, επειδή κατά κάποιον τρόπο δεν εμπίπτει στη δικαιοδοσία του σχολείου. Συνήθως, οι γονείς που συμμετέχουν σε επιμόρφωση και προγράμματα είναι εκείνοι που ήδη ενδιαφέρονται να κάνουν μια αλλαγή. Απαιτείται μεγάλη προσπάθεια για να εφαρμοστεί στην πράξη". (Χ., Κύπρος)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

Στρατηγική: Ανάπτυξη της ικανότητας της ομάδας των προσχολικών δομών για θετικές και αποτελεσματικές οικογενειακές συνεργασίες

Δράσεις

- Επενδύστε στη συνεχή επαγγελματική κατάρτιση των επαγγελματιών ΑΘΠΠΗ για την οικοδόμηση συνεργασιών με τις οικογένειες.
- Δημιουργήστε ένα σύστημα με οργανωτικές προϋποθέσεις (πόροι, υποδομές και διαδικασίες) για την οικοδόμηση, ενίσχυση και διατήρηση της ικανότητας μιας ομάδας για συμπράξεις.
- Δημιουργήστε ανοικτούς, ευέλικτους και προσβάσιμους διαύλους επικοινωνίας για τις οικογένειες και το προσωπικό που διευκολύνουν το διάλογο (π.χ. εικονικές συναντήσεις και βραδινές κοινωνικές εκδηλώσεις). Για παράδειγμα, οι ομάδες ΑΘΠΠΗ θα πρέπει να εφοδιάζονται με πόρους και υλικό, συμπεριλαμβανομένων πολύγλωσσων εργαλείων επικοινωνίας, ενημερωτικών φυλλαδίων και διαδραστικών πλατφορμών/εφαρμογών που ενημερώνουν τις οικογένειες για την πρόοδο των παιδιών τους, τις επερχόμενες δραστηριότητες και τους τρόπους συμμετοχής στην εκπαίδευση των παιδιών τους.
- Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ του σπιτιού και των σχολείων για να βοηθηθούν οι οικογένειες να δημιουργήσουν ένα υποστηρικτικό οικογενειακό μαθησιακό περιβάλλον. Δημιουργία ενός θετικού και μη επικριτικού περιβάλλοντος όπου οι γονείς αισθάνονται άνετα να μοιράζονται τις απόψεις και τις ανησυχίες τους και αναγνωρίζονται οι προσπάθειές τους για την προώθηση του ΕΠ-ΠΘΣ στο σπίτι.
- Καθορίστε με σαφήνεια τους ρόλους όλων των ενδιαφερομένων και εξετάστε το ενδεχόμενο να ανοίξετε νέους ρόλους για τους γονείς (π.χ. υποστηρικτές, οργανωτές).
- Προσφέρετε κίνητρα και προγράμματα αναγνώρισης για τις προσχολικές δομές που επιδεικνύουν υποδειγματικές πρακτικές εμπλοκής της οικογένειας- η αναγνώριση και ο εορτασμός των επιτυχημένων οικογενειακών συνεργασιών μπορεί να παρακινήσει άλλες δομές να βελτιώσουν την προσέγγισή τους.
- Διαφοροποίηση των στρατηγικών για την εμπλοκή των οικογενειών και την υποστήριξη πρωτοβουλιών που είναι χωρίς αποκλεισμούς και λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές και μοναδικές ανάγκες και συνθήκες των οικογενειών, όπως εκείνες με ειδικές ανάγκες που προέρχονται από οικογένειες με χαμηλό εισόδημα ή/και διαφορετικές κουλτούρες.

Στρατηγική: Παροχή υπηρεσιών, δραστηριοτήτων και πόρων που διευκολύνουν και υποστηρίζουν την εμπλοκή της οικογένειας καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ

Δράσεις

- *Επενδύστε σε μια πιο συστημική προσέγγιση που προωθεί τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων. Συμμετοχή των συλλόγων γονέων και συνεργασία με κοινοτικές οργανώσεις και τοπικούς φορείς για τη δημιουργία ισχυρών δικτύων υποστήριξης των οικογενειών.*
- *Ανάπτυξη πολιτικών που παρέχουν καθοδήγηση σχετικά με τη συμμετοχή και την εμπλοκή της οικογένειας πλήρως ενσωματωμένη στο σχολικό σύστημα. Οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να προωθούν την πολιτισμική ευαισθησία και τη συμμετοχικότητα σε όλες τις πτυχές της ΑΦΠΠΗ, αναγνωρίζοντας το διαφορετικό υπόβαθρο και τις εμπειρίες των οικογενειών.*
- *Διαθέστε επαρκή χρηματοδότηση και πόρους για την αποτελεσματική εφαρμογή των δράσεων αυτών, δίνοντας προτεραιότητα στις πρωτοβουλίες για τη συμμετοχή της οικογένειας στα συστήματα και τις δομές της ΑΦΠΠΗ.*
- *Επενδύστε σε ερευνητικές πρωτοβουλίες που διερευνούν αποτελεσματικές πρακτικές εμπλοκής της οικογένειας και αξιολογούν τον αντίκτυπό τους στην ανάπτυξη των παιδιών- για παράδειγμα, διεξάγετε έρευνες για τους γονείς προκειμένου να συγκεντρώσετε σχόλια σχετικά με την αποτελεσματικότητα του ΕΠ-ΠΘΣ και να εντοπίσετε τομείς για βελτίωση.*
- *Ανάπτυξη ολοκληρωμένων διαδικτυακών εκπαιδευτικών πλατφορμών όπου οι γονείς θα μπορούν να έχουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικές ενότητες, βίντεο και πόρους του ΕΠ-ΠΘΣ, ενώ παράλληλα θα παρέχεται και άλλο χρήσιμο υλικό και εργαστήρια για την υποστήριξη της συμμετοχής των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Επιπλέον, η ανάπτυξη και διανομή εγχειριδίων ή φυλλαδίων για γονείς που περιγράφουν τις έννοιες, τις προσεγγίσεις και τους πόρους του ΕΠ-ΠΘΣ για την πρακτική εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ στις καθημερινές αλληλεπιδράσεις τους με τα παιδιά τους.*
- *Δημιουργία ομάδων υποστήριξης γονέων με επίκεντρο το ΕΠ-ΠΘΣ, όπου οι γονείς μπορούν να ανταλλάσσουν εμπειρίες, να ζητούν συμβουλές και να μαθαίνουν ο ένας από τον άλλον, συμβάλλοντας στη δημιουργία θετικών πεποιθήσεων, στάσεων και ικανοτήτων που ευνοούν τη γονική συμμετοχή και ένταξη.*
- *Δημιουργήστε ευκαιρίες για την ενεργό συμμετοχή των οικογενειών (π.χ. προγράμματα ενδυνάμωσης, εργαστήρια, διαδικασίες λήψης αποφάσεων). Επιπλέον, προσλάβετε και προετοιμάστε αντιπροσώπους γονέων που έχουν εμπειρία στο ΕΠ-ΠΘΣ - οι αντιπρόσωποι μπορούν να μοιραστούν τις ιστορίες επιτυχίας τους και να ενθαρρύνουν άλλους γονείς να συμμετάσχουν.*
- *Δημιουργία ομάδων συνεργασίας για την αποτελεσματική υποστήριξη μεμονωμένων παιδιών με ειδικές συμπεριφορικές και κοινωνικοσυναισθηματικές ανάγκες και συμμετοχή των οικογενειών σε όλα τα στάδια.*

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. *Οι γονείς και οι επαγγελματίες μπορούν να δημιουργήσουν μια συνεργατική σύμπραξη που ωφελεί την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Η σύμπραξη αυτή δημιουργεί ένα περιβάλλον φροντίδας για την ευημερία των παιδιών και μια δια βίου πορεία προς την επιτυχία. Οι αποτελεσματικές συνεργασίες οικογένειας-σχολείου λειτουργούν αμφίδρομα: Οι προσχολικές*

δομές και οι γονείς μπορούν να μοιραστούν πολύτιμους πόρους, πληροφορίες και στρατηγικές.

2. Η ενεργός συμμετοχή των γονέων είναι απαραίτητη για την υποστήριξη και την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών, καθώς η καθοδήγησή τους, η θετική διαμόρφωση ρόλων και η συναισθηματική τους υποστήριξη δημιουργούν ένα περιβάλλον που βοηθά τα παιδιά να πλοηγηθούν στις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, να αναπτύξουν ανθεκτικότητα και να οικοδομήσουν βασικές δεξιότητες ζωής.
3. Η ανάπτυξη των παιδιών επωφελείται από την ενίσχυση των συντονισμένων εισροών της οικογένειας και των δομών προσχολικής αγωγής - η ικανότητα δημιουργίας ενός μαθησιακού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς στις προσχολικές δομές μπορεί να αυξηθεί σημαντικά και οι γονείς μπορούν να συμπληρώσουν (στο σπίτι ή σε άλλα κοινωνικά πλαίσια) τις προσπάθειες που καταβάλλουν τα σχολεία για την εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ και την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης.
4. Οι προσχολικές ομάδες μπορούν να αναπτύξουν την ικανότητά τους για αποτελεσματικές οικογενειακές συνεργασίες, οδηγώντας σε βελτιωμένα αποτελέσματα για τα παιδιά, ενισχυμένη συμμετοχή των γονέων και ισχυρή εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα (α) ισχυρότερες σχέσεις μεταξύ των σχολείων και των οικογενειών, γεγονός που ενισχύει τη συνέπεια της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ σε όλα τα περιβάλλοντα- (β) καλύτερη υποστήριξη και κατανόηση από τους γονείς της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και άλλων εκπαιδευτικών διαδικασιών και πόρων, επιτρέποντας τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων σχετικά με την εκπαίδευση του παιδιού τους- (γ) προσαρμοσμένες πρωτοβουλίες ΕΠ-ΠΘΣ που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες των παιδιών/οικογενειών- και (δ) την ανάπτυξη μιας ομάδας ενημερωμένων και αφοσιωμένων γονέων, συμβάλλοντας σε ένα θετικό σχολικό κλίμα που δίνει έμφαση στη συνεργασία.

Προτεινόμενες πρακτικές

Εφαρμογή ημερολογίου

Σε ένα νηπιαγωγείο στην Πορτογαλία, καθιερώθηκε μια αποτελεσματική στρατηγική επικοινωνίας με τις οικογένειες με τη χρήση της εφαρμογής ημερολογίου, με αποτέλεσμα την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας και την ικανοποίηση των γονέων. Η εφαρμογή αυτή χρησιμοποιείται από τους γονείς και τους επαγγελματίες ως αμφίδρομο εργαλείο επικοινωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη συμπεριφορά και την ευημερία του παιδιού, τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετέχει το παιδί, την ανταλλαγή πρακτικών και στρατηγικών που μπορούν να αναπαραχθούν στο σπίτι, καθώς και προγραμμάτων και δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στο σχολείο, μεταξύ άλλων. Η ηγετική ομάδα χρησιμοποιεί αυτό το εργαλείο ως βάση για τη συμμετοχή των γονέων στην εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ (π.χ. ανταλλαγή επιθυμητών συμπεριφορών και δραστηριοτήτων που εφαρμόζονται για τη διδασκαλία συγκεκριμένων κοινωνικοσυναισθηματικών δεξιοτήτων). Οι επαγγελματίες πρέπει να καθοδηγήσουν και να ενθαρρύνουν τους γονείς να θεσπίσουν σαφείς προσδοκίες και κανόνες για θετικές συμπεριφορές στο σπίτι. Η συνοχή μεταξύ των πρακτικών στο πλαίσιο της ΑΦΠΠΗ και του σπιτιού βοηθά τα παιδιά να κατανοήσουν τις προσδοκίες συμπεριφοράς σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

Καφές με τους γονείς

Η μηνιαία δραστηριότητα "Καφές με τους γονείς" αναπτύχθηκε σε ένα νηπιαγωγείο στην Πορτογαλία, η οποία βοήθησε στην εφαρμογή της προσέγγισης ΕΠ-ΠΘΣ. Η ηγετική ομάδα αυτού του σχολείου ρωτά

τους γονείς για τα θέματα που προτιμούν σχετικά με την εκπαίδευση και τη φροντίδα στην πρώιμη παιδική ηλικία, τα οποία χρησιμεύουν ως μοτίβο για τη μηνιαία συγκέντρωση του προσωπικού/εκπαιδευτικών και των γονέων (μερικές φορές με έναν καλεσμένο που μπορεί να είναι ειδικός σε έναν συγκεκριμένο τομέα). Οι συγκεντρώσεις αυτές επικεντρώνονται σε ένα συγκεκριμένο θέμα που μπορεί να σχετίζεται με την κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση, την υγεία και τη συμπεριφορά των παιδιών, τις παιδαγωγικές πρακτικές/προγράμματα που εφαρμόζονται στο σχολείο, μεταξύ άλλων. Αυτές οι στιγμές βοηθούν τους συμμετέχοντες να μοιραστούν σχετικές πληροφορίες, να οικοδομήσουν την αίσθηση του ανήκειν και της κοινότητας, να ενδυναμώσουν τις οικογένειες ώστε να παρέχουν καλύτερη φροντίδα και να ενημερώσουν τις παιδαγωγικές στρατηγικές και τις επιλογές των επαγγελματιών. Επιπλέον, η δραστηριότητα αυτή βοηθά την ηγεσία/το προσωπικό να εμπλέξει τους γονείς και να ευθυγραμμίσει τη γονική συμπεριφορά με τις πρακτικές του ΕΠ-ΠΘΣ. Αυτό είναι πολύ χρήσιμο για την υποστήριξη των γονέων, για παράδειγμα, στην επίδειξη θετικών κοινωνικών και συναισθηματικών συμπεριφορών, στην ενθάρρυνση της ανοιχτής επικοινωνίας, στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων για τον χειρισμό δύσκολων καταστάσεων, στην εστίαση στην εποικοδομητική ανατροφοδότηση της συμπεριφοράς των παιδιών τους και στη χρήση θετικής γλώσσας, αποφεύγοντας τη χρήση αρνητικών χαρακτηρισμών ή τιμωρητικών εκφράσεων κατά την αντιμετώπιση θεμάτων συμπεριφοράς.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πόροι

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του PW-PBS στο ECEC

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC Guide EN.pdf>

Διαδικτυακές ενότητες PBS-ECEC

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care* [MOOC]. <https://PBS-ECEC.es.ipp.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC R3 Consolidated-Report-Final.pdf>

Πρόσθετοι πόροι

Center on Positive Behavioral Interventions & Supports (PBIS) (n.d.). *Family*.

<https://www.pbis.org/topics/family>

European Commission (2014). Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care. Report of the working group on early childhood education and care under the auspices of the European Commission. European Commission. https://www.value-ecec.eu/wp-content/uploads/2019/11/ecec-quality-framework_en.pdf

Foster, M. A., Lambert, R., Abbott-Shim, M., McCarty, F., & Franze, S. (2005). A model of home learning environment and social risk factors in relation to children's emergent literacy and social outcomes. *Early childhood research quarterly*, 20(1), 13-36.

<https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2005.01.006>

Gopalan, G., Goldstein, L., Klingenstein, K., Sicher, C., Blake, C., & McKay, M. M. (2010). Engaging families into child mental health treatment: Updates and special considerations. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 19(3), 182.

https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2938751/pdf/ccap19_3p182.pdf

Hall, J., Sammons, P., Smees, R., Sylva, K., Evangelou, M., Goff, J., Smith, T. & Smith, G. (2019). Relationships between families' use of Sure Start Children's Centres, changes in home learning environments, and preschool behavioural disorders. *Oxford Review of Education*, 45(3), 367-389.

<https://doi.org/10.1080/03054985.2018.1551195>

Kernan, M. (2012). *Parental Involvement in Early Learning: A review of research, policy and good practice*. International Child Development

Initiatives. <https://efc.issuelab.org/resources/15860/15860.pdf>

McKay, M. M., & Bannon Jr, W. M. (2004). Engaging families in child mental health services. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics*, 13(4), 905-921. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2004.04.001>

National Center for Pyramid Model Innovations (n.d.). *Program-Wide Implementation*.

<https://challengingbehavior.org/implementation/program-wide/components/>

Pugh, G. (2010). *Principles for engaging with families: A framework for local authorities and national organisations to evaluate and improve engagement with families*. NCB.

Rose, E., Lehrl, S., Ebert, S., & Weinert, S. (2018). Long-term relations between children's language, the home literacy environment, and socioemotional development from ages 3 to 8. *Early Education and Development*, 29(3), 342-356. <https://doi.org/10.1080/10409289.2017.1409096>

Silva, I. L., Lourdes, L. M., & Rosa, M. M. (2016.) *Orientações Curriculares para a Educação Pré-Escolar. [Curricular Guidelines for Preschool Education]* Ministério da Educação/Direção-Geral da Educação (DGE). <http://www.dge.mec.pt/ocepe/index.php/node/66>

Skoog-Hoffman, A., Coleman, B., Nwafor, E., Lozada, F., Olivo-Castro, S. & Jagers, R. (2023, January). *Building authentic school-family partnerships through the lens of social and emotional learning*.

CASEL. <https://casel.org/sel-innovations-1/?view=true>

Valley PBS (2011, April 26). *0 to 5 in 30 Minutes! - Parent Involvement* [video]. YouTube.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

<https://www.youtube.com/watch?v=qjl1dVBbJNU>

Wysłowska, O. (2020, September 23). Effective cooperation with families – how to prepare the “ground” for it?. *Early Years Blog*. <http://earlyyearsblog.eu/effective-cooperation-with-families-how-to-prepare-the-ground-for-it/>

Τίτλος: Συνεργατικές Πρακτικές και Συμπράξεις

Υπότιτλος: Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ βασίζεται στην ανάπτυξη συνεργατικών πρακτικών και συνεργασιών, σε πολλαπλά επίπεδα, μεταξύ των εκπαιδευτικών φορέων

Βασικά σημεία: Για μια επιτυχημένη και διαρκή εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ (PW-PBS), οι συνεργατικές προσπάθειες με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων σε όλα τα επίπεδα, από την τάξη μέχρι την κοινότητα, είναι ζωτικής σημασίας. Ένα αφοσιωμένο, συνεργατικό εργατικό δυναμικό αποτελεί το θεμέλιο της προσέγγισης ΕΠ-ΠΘΣ. Στα πλαίσια της ΑΦΠΠΗ, η αποτελεσματική επικοινωνία, η συνεργατική ατμόσφαιρα και η δημοκρατική ηγεσία προωθούν τη συνέπεια στις παιδαγωγικές στρατηγικές και πρακτικές. Η δέσμευση και η συνέπεια απορρέουν από κοινά οράματα και στόχους σχετικά με την υποστήριξη της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης τόσο για τα παιδιά όσο και για τους επαγγελματίες (ανατρέξτε στην ενότητα PBS-ECEC Key Resources). Ως εκ τούτου, σε όλες τις φάσεις του ΕΠ-ΠΘΣ - αξιολόγηση, κατάρτιση και εφαρμογή - θα πρέπει να συμμετέχουν όλοι οι επαγγελματίες και οι οικογένειες.

Αναγνωρίζοντας τη σύνδεση της κοινωνικο-συναισθηματικής μάθησης των παιδιών με τη συνολική ανάπτυξη και μάθησή τους, είναι υψίστης σημασίας για τις δομές ΑΦΠΠΗ να αναζητούν προληπτικά κοινοτικές συνεργασίες και να καλλιεργούν βιώσιμες συνδέσεις με οικογένειες, ακαδημαϊκούς εμπειρογνώμονες, ερευνητές, άλλους ειδικούς/θεραπευτές και φορείς χάραξης πολιτικής. Οι επαγγελματίες και οι ειδικοί στην ΑΦΠΠΗ μπορούν να διεξάγουν λεπτομερείς αξιολογήσεις για να ενισχύσουν την κατανόηση των επαγγελματιών και των οικογενειών σχετικά με τα δυνατά σημεία και τις ανάγκες κάθε παιδιού, ώστε να ενσωματώσουν προσαρμοσμένες στρατηγικές στην καθημερινή ρουτίνα. Περαιτέρω, οι συνεργασίες διευκολύνουν τις ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης για τους επαγγελματίες του ECEC. Μακροπρόθεσμες, πολυσυστημικές συνεργασίες σε διάφορα οικολογικά επίπεδα σε όλη την εκπαιδευτική πορεία των παιδιών εξασφαλίζουν αποτελεσματική οργάνωση των πόρων, ισότητα, συνέπεια και εκπαιδευτική συνέχεια.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

"(...) ανεξάρτητα από το πόσο απαιτητικό είναι το πρόγραμμα και οι συνθήκες εργασίας, το πρόγραμμα ΕΠ-ΠΘΣ μπορεί να εφαρμοστεί μέσω της επικοινωνίας και της συνεργασίας μεταξύ των εκπαιδευτικών. Στο δικό μας σχολείο, η συνεργασία ήταν τόσο σημαντική που έγινε το κοινό όραμα του σχολείου μας. "Μαζί γινόμαστε καλύτεροι", ήταν το σύνθημα (...). Η καλή συνεργασία μεταξύ των παιδαγωγών βοηθάει τον καθένα να γίνει καλύτερος επαγγελματίας και στη συνέχεια αυτό μεταδίδεται στα παιδιά". (Σ., Ελλάδα)

"Αν δεν έχουμε καλή ηγεσία, τότε δεν θα εφαρμοστούν όλες αυτές οι συνεργατικές πρακτικές". (Κ., Ιρλανδία)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

Στρατηγική: Προώθηση μιας συνεργατικής προσέγγισης στα περιβάλλοντα ΑΦΠΠΗ

Δράσεις

- Ενθαρρύνετε την ανοικτή επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων μελών. Η επαγγελματική προετοιμασία σχετικά με την ομαδική εργασία, τη διεκδικητική επικοινωνία και τις δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων μπορεί να διευκολύνει τη συνεργασία. Επιπλέον, οι ανοιχτοί διάλογοι διασφαλίζουν τη συνεχή επικοινωνία μεταξύ των επαγγελματιών στα πλαίσια της ΑΦΠΠΗ.
- Αποτελεσματικές πρακτικές ηγεσίας που περιλαμβάνουν τακτική και επικοινωνιακή ανταλλαγή πληροφοριών, συζήτηση κοινής φιλοσοφίας και σκοπού, δημιουργία κοινών στόχων και αξιών, καθιέρωση σαφών ρόλων και προσδοκιών και συζήτηση στρατηγικών και ενημέρωση για την πρόοδο, ώστε να διασφαλίζεται μια συνεπής προσέγγιση. Επιπλέον, αναγνώριση των επιτυχιών, εντοπισμός των προκλήσεων σε συνεργασία και συζήτηση για τις κατάλληλες στρατηγικές για αποτελεσματικές παρεμβάσεις- στη συνέχεια, αξιολόγηση των πρακτικών και θέσπιση νέων στόχων.
- Προώθηση της συνεργατικής επίλυσης προβλημάτων και της ανταλλαγής υλικού και τεχνογνωσίας για την εφαρμογή μιας συνεκτικής και ενοποιημένης προσέγγισης για την υποστήριξη της συμπεριφοράς στα περιβάλλοντα και τα συστήματα της ΑΦΠΠΗ.
- Διάθεση πόρων για κοινές ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης που επικεντρώνονται στην ενίσχυση των δεξιοτήτων συνεργασίας και στην κατανόηση των ρόλων και της εμπειρίας του άλλου. Επιπλέον, παροχή ευκαιριών για τους επαγγελματίες να συμμετέχουν ενεργά στην επιμόρφωση και να λαμβάνουν καθοδήγηση από ειδικούς σε θέματα ΕΠ-ΠΘΣ μέσω μιας συνεργατικής και αναστοχαστικής προσέγγισης στην επαγγελματική ανάπτυξη.

Στρατηγική: Ανάπτυξη πολιτικών για τις δομές ΑΦΠΠΗ που υποστηρίζουν συνεργατικές πρακτικές και συμπράξεις

Δράσεις

- Σύνταξη εγγράφων πολιτικής (π.χ. προγράμματα σπουδών, κατευθυντήριες γραμμές για τα προγράμματα σπουδών, άλλη νομοθεσία) που αναγνωρίζουν ρητά τη σημασία της ομαδικής συνεργασίας και των θεσμικών συμπράξεων στην εφαρμογή της θετικής υποστήριξης της συμπεριφοράς και της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης.
- Δημιουργία μηχανισμών για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής, των ερευνητών, των διοικητικών υπαλλήλων, των επαγγελματιών και των οικογενειών. Επιπλέον, ενθάρρυνση των συστηματικών συζητήσεων και της ανταλλαγής απόψεων για την προώθηση της συμμετοχής στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων με στόχο τη διασφάλιση της ευθυγράμμισης μεταξύ των πολιτικών, της τρέχουσας έρευνας και των βέλτιστων πρακτικών.
- Προώθηση, ενθάρρυνση και αναγνώριση των προσχολικών δομών και των επαγγελματιών που έχουν αποτελεσματική συνεργασία για την αντιμετώπιση των κοινωνικοσυναισθηματικών αναγκών, συμπεριλαμβανομένων βραβείων, επιχορηγήσεων ή ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης.
- Χρήση μιας προσέγγισης βασισμένης στα δεδομένα (ανταλλαγή και ανάλυση δεδομένων) που επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να λαμβάνουν τεκμηριωμένες αποφάσεις σχετικά με στρατηγικές, παρεμβάσεις και βελτιώσεις στην ανάπτυξη των παιδιών και τη διαχείριση της συμπεριφοράς-

τυποποιημένα εργαλεία συλλογής δεδομένων και μέτρα αξιολόγησης αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των συνεργατικών παρεμβάσεων.

- Ενίσχυση της συνεργασίας και της επικοινωνίας με τις υπηρεσίες ψυχικής υγείας εντός ή πλησίον των προσχολικών δομών, παροχή κινήτρων για την ανταλλαγή υλικού και την επαγγελματική καθοδήγηση για την αντιμετώπιση των προκλητικών συμπεριφορών και των σύνθετων κοινωνικοσυναισθηματικών ζητημάτων.
- Υποστήριξη συνθηκών εργασίας που ευνοούν την ομαδική εργασία, την ευημερία του προσωπικού και τις ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Οι ευθυγραμμισμένες στρατηγικές μεταξύ των εκπαιδευτικών φορέων οδηγούν σε βελτίωση της ποιότητας στα πλαίσια της ΑΦΠΠΗ- οι καλά δομημένες πρακτικές συνεργασίας ευθυγραμμίζονται με τους ευρύτερους εκπαιδευτικούς στόχους που σχετίζονται με την ευημερία και την ολιστική ανάπτυξη.
2. Η συνεργασία μεταξύ του προσωπικού προσχολικής αγωγής, των επαγγελματιών ψυχικής υγείας και άλλων ειδικών δημιουργεί μια ολοκληρωμένη και υποστηρικτική προσέγγιση για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών, η οποία αφορά το παιδί ως σύνολο, εξασφαλίζει την έγκαιρη παρέμβαση όταν χρειάζεται και θέτει τα θεμέλια για την ευημερία και τη μελλοντική επιτυχία στο σχολείο και τη ζωή.
3. Οι επαγγελματίες επωφελούνται από την αυξημένη δέσμευση, τη βελτιωμένη ευημερία και την ικανοποίηση από την εργασία.
4. Ένα δημοκρατικό στυλ ηγεσίας, που προωθεί την ανοιχτή συμμετοχή και την αμοιβαία υποστήριξη εντός της ομάδας, έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει την ομαδική εργασία και η συμμετοχή ολόκληρης της ομάδας οδηγεί σε καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη και την πρόληψη των δύσκολων συμπεριφορών.
5. Μια δομημένη, συνεργατική προσέγγιση κατάρτισης μπορεί να ενθαρρύνει τους εκπαιδευτικούς να υιοθετήσουν καλές πρακτικές κατά την εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο παρερμηνείας ή επιφανειακής εφαρμογής.
6. Η συνεργασία και η κοινή μάθηση μεταξύ των εκπαιδευτικών μπορεί να οδηγήσει σε μια υποστηρικτική επαγγελματική κοινότητα αφιερωμένη σε επιτυχημένες πρωτοβουλίες κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης: καθορισμός κοινών κατευθυντήριων γραμμών και εφαρμογή πειραματισμού στρατηγικών/πρακτικών σε πραγματικές συνθήκες. Η εμπειρία που αποκτάται από μια κοινή συνεργατική προσέγγιση μπορεί να χρησιμεύσει ως μοντέλο για την προσαρμογή πρωτοβουλιών σε άλλα εκπαιδευτικά πλαίσια ή για την αντιμετώπιση διαφορετικών πτυχών της ανάπτυξης του παιδιού.

Προτεινόμενες πρακτικές

Κοινός σκοπός

Σε μία μεγάλη προσχολική δομή στην Πορτογαλία, η ηγετική ομάδα, καθοδηγούμενη από σαφείς θεσμικούς στόχους, ενέπλεξε συστηματικά όλους τους επαγγελματίες από την αρχή της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ, ανεξάρτητα από τους διαφορετικούς ρόλους τους, στον προσδιορισμό ενός κοινού σκοπού. Αυτή η συντονισμένη προσπάθεια βασίστηκε στην ανοιχτή επικοινωνία. Για παράδειγμα, η ηγετική ομάδα ξεκίνησε τη διαδικασία εμπλέκοντας το προσωπικό στον καθορισμό των κατευθυντήριων αξιών

και των επιθυμητών συμπεριφορών τους. Προσάρμοσαν επίσης το εκπαιδευτικό υλικό για να συμπεριλάβουν, να εμπλέξουν και να ενδυναμώσουν αποτελεσματικά όλα τα μέλη του προσωπικού κατά τη διάρκεια των εκπαιδευτικών συνεδριών. Επιπλέον, προσδιόρισαν συλλογικά τις απαραίτητες παιδαγωγικές στρατηγικές για την επίτευξη των παιδαγωγικών τους στόχων και τις ατομικές συνεισφορές κάθε επαγγελματία στα καθημερινά τους καθήκοντα και δραστηριότητες. Τα μέλη του προσωπικού έλαβαν επίσης κατάρτιση σχετικά με τον τρόπο τεκμηρίωσης και συζήτησης των καθημερινών προκλήσεων με τους συναδέλφους τους και τη λήψη αποφάσεων με βάση τις συμφωνημένες πρακτικές και στρατηγικές. Αυτό ενίσχυσε την αίσθηση του ανήκειν και μια συλλογική κατεύθυνση που διευκόλυνε την εφαρμογή των στρατηγικών ΕΠ-ΠΘΣ και συνέβαλε στη δημιουργία μιας θετικής σχολικής κουλτούρας. Οι προσπάθειες αυτές απαιτούσαν επένδυση σε χρόνο για ομαδικές συναντήσεις και καθήκοντα, καθώς και για τη βελτίωση των δεξιοτήτων επικοινωνίας και των στρατηγικών μεταξύ των μελών του προσωπικού.

Μοντέλο συνεργασίας

Μια πολλά υποσχόμενη πρακτική για την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ του προσωπικού της ΑΦΠΠΗ και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας είναι το μοντέλο συνεργασίας. Η προσέγγιση αυτή ενθαρρύνει την τακτική επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ των δύο ομάδων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να μοιράζονται την τεχνογνωσία τους και να συνεργάζονται για την αποτελεσματική υποστήριξη της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών. Το μοντέλο συνεργασίας περιλαμβάνει: προσδιορισμό ενός καθορισμένου συνδέσμου εντός της προσχολικής δομής - οργάνωση προγραμματισμένων συναντήσεων μεταξύ των παιδαγωγών και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας- καθορισμό συγκεκριμένων στόχων και σκοπών για την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών και δημιουργία εξατομικευμένων σχεδίων δράσης- ανταλλαγή πληροφοριών (π.χ., παρατηρήσεις, ανησυχίες και στρατηγικές), συνεργατική αντιμετώπιση προκλητικών συμπεριφορών ή κοινωνικοσυναισθηματικών ζητημάτων, προσφορά κοινών ευκαιριών επαγγελματικής ανάπτυξης, συμμετοχή των γονέων στη διαδικασία συνεργασίας, συλλογή δεδομένων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών και των παρεμβάσεων, έμφαση σε μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς που λαμβάνει υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες όλων των παιδιών και προώθηση μιας κουλτούρας αμοιβαίου σεβασμού. Μέσω της συνεργασίας, οι επαγγελματίες αυτοί μπορούν να δημιουργήσουν μια ολοκληρωμένη και ολιστική προσέγγιση για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών, οδηγώντας σε βελτιωμένα αποτελέσματα για όλα τα παιδιά στις δομές ΑΦΠΠΗ.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πόροι

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του *PW-PBS* στο *ECEC*

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide*

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries.

https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC_Guide_EN.pdf

Διαδικτυακές ενότητες PBS-ECEC

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care* [MOOC]. <https://PBS-ECEC.es.eip.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC_R3_Consolidated-Report-Final.pdf

Πρόσθετοι πόροι

Cumming, T., Wong, S., & Logan, H. (2021). Early childhood educators' well-being, work environments and 'quality': Possibilities for changing policy and practice. *Australasian Journal of Early Childhood*, 46(1), 50–65. <https://doi.org/10.1177/1836939120979064>

Heikkinen, K.-M., Ahtiainen, R., & Fonsén, E. (2022). Perspectives on leadership in early childhood education and care centers through community of practice. *SAGE Open*, 12(2).

<https://doi.org/10.1177/21582440221091260>

Michael, D., Goutas, T., Tsigilis, N., Michaelidou, V., Gregoriadis, A., Charalambous, V., & Vrasidas, C. (2023). Effects of the universal Positive Behavioral Interventions and Supports on collective teacher efficacy. *Psychology in the Schools*, 60, 3188–3205. <https://doi.org/10.1002/pits.22919>

National Center for Pyramid Model Innovations (n.d.). *Coaching*.

<https://challengingbehavior.org/implementation/coaching/pbc/>

National Center for Pyramid Model Innovations (n.d.). *Leadership teams*.

https://challengingbehavior.org/docs/LeadershipTeam_ImplementationGuide.pdf

Peleman, B., Lazzari, A., Budginaitė, I., et al. (2018). Continuous professional development and ECEC quality: Findings from a European systematic literature review. *European Journal of Education, Research, Development and Policy*, 53, 9-22. <https://doi.org/10.1111/ejed.12257>

Silva, I. L., Lourdes, L. M., & Rosa, M. M. (2016.) *Orientações Curriculares para a Educação Pré-Escolar. [Curricular Guidelines for Preschool Education]* Ministério da Educação/Direção-Geral da Educação (DGE). <https://www.dge.mec.pt/ocepe/index.php/node/1>

ID: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΣΤΑΣΗ 5

Τίτλος: Εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς

Υπότιτλος: Προώθηση μιας προσέγγισης χωρίς αποκλεισμούς με βάση ένα πολυεπίπεδο σύστημα υποστήριξης σε διάφορα επίπεδα (δομής, τοπικό, εθνικό)

Βασικά σημεία: Κάθε σχολείο θα πρέπει να αντιμετωπίζει τις διαφορετικές ανάγκες όλων των παιδιών με θετική προσέγγιση, η οποία να περιλαμβάνει πολλαπλές αναπτυξιακές διαστάσεις (π.χ. γνωστικές, ψυχοκινητικές και κοινωνικο-συναισθηματικές). Αυτό οδηγεί στην εφαρμογή ενός πολυεπίπεδου συστήματος υποστήριξης σε επίπεδο δομής και τη μετάβαση από μια διορθωτική σε μια προληπτική προσέγγιση. Τα εκπαιδευτικά συστήματα χωρίς αποκλεισμούς υποστηρίζουν όλα τα παιδιά ανεξάρτητα από τις ικανότητες ή το υπόβαθρο τους, προωθώντας τη συμμετοχή, καλλιεργώντας προσβάσιμα μαθησιακά περιβάλλοντα και παρέχοντας τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την επιτυχία. Ένα πολυεπίπεδο σύστημα υποστήριξης προωθεί περιβάλλοντα χωρίς αποκλεισμούς, οργανώνοντας κατάλληλα την υποστήριξη που θα δοθεί στο κάθε παιδί. Αυτό περιλαμβάνει ένα πρώτο-καθολικό επίπεδο στήριξης, που απευθύνεται σε όλα τα παιδιά, ένα δεύτερο-ενισχυτικό επίπεδο στήριξης που συμπληρώνει το προηγούμενο, για αριθμό παιδιών τα οποία δεν ανταποκρίνονται στο πρώτο επίπεδο, και ένα τρίτο-πρόσθετο επίπεδο στήριξης για παιδιά με σημαντικές και επίμονες δυσκολίες ή ανεπιθύμητες συμπεριφορές που απαιτούν εξατομικευμένη παρέμβαση. Το σύστημα αυτό μπορεί να νομοθετηθεί σε εθνικό επίπεδο, να προωθηθεί από τους τοπικούς φορείς χάραξης πολιτικής ή/και να εφαρμοστεί σε επίπεδο δομής ΑΦΠΠΗ.

Το ΕΠ-ΠΘΣ (PW-PBS) υιοθετεί ένα πολυεπίπεδο πλαίσιο συστήματος υποστήριξης για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών, την καθιέρωση θετικής κουλτούρας και τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς. Το μοντέλο της πυραμίδας είναι ένα καθιερωμένο παράδειγμα του συστήματος ΕΠ-ΠΘΣ στην ΑΦΠΠΗ (βλ. τα [βασικά αποτελέσματα του PBS-ECEC](#)). Οι δομές ΑΦΠΠΗ που εφαρμόζουν το ΕΠ-ΠΘΣ καθιερώνουν διαδικασίες αξιολόγησης και συλλογής δεδομένων που εστιάζουν στη συμπεριφορά των παιδιών και στις κοινωνικοσυναισθηματικές ικανότητες για τη στήριξη και προώθηση αποφάσεων στη βάση δεδομένων. Προωθούν επίσης συνεργασίες μεταξύ του προσωπικού, των οικογενειών και των επαγγελματιών ψυχικής υγείας για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αναγκών των παιδιών.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

«Η κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη προωθείται όταν όλα τα παιδιά συμμετέχουν στις δραστηριότητες της δομής χωρίς αποκλεισμούς, βρίσκοντας νόημα και χαρά στη συμμετοχή αυτή. Αυτό επιδιώκουμε να επιτύχουμε στο σχολείο μας» (Σ., Ελλάδα)

«Η πολυεπίπεδη προσέγγιση είναι πολύ χρήσιμη για την καθοδήγηση της δράσης» (L., Πορτογαλία)

«Στο σχολείο μας ακολουθούμε μια προσέγγιση χωρίς αποκλεισμούς, κατά την οποία οι δραστηριότητες προσαρμόζονται στις ανάγκες κάθε παιδιού. Ακόμα και σε δύσκολες περιπτώσεις,

έχουμε ενσωματώσει και εμπλέξει με επιτυχία όλα τα παιδιά με τον καλύτερο δυνατό τρόπο» (Α., Ελλάδα)

«Υποστηρίζω την ενσωμάτωση του ΕΠ-ΠΘΣ στο ευρύτερο εκπαιδευτικό σύστημα ως μέθοδο προώθησης της θετικής συμπεριφοράς και ως ολοκληρωμένη προσέγγιση» (Μ., Κύπρος)

«Θα ήθελα να τονίσω τη συνοχή μεταξύ αυτού του μοντέλου (ΕΠ-ΠΘΣ) και του ισχύοντος πλαισίου της εκπαίδευσης χωρίς αποκλεισμούς στην Πορτογαλία, το οποίο διευκολύνει την εφαρμογή του» (C., Πορτογαλία)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

Στρατηγική: Προώθηση μιας προσέγγισης χωρίς αποκλεισμούς, βασισμένης σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα, στις δομές ΑΦΠΠΗ

Δράσεις

- Υποστήριξη των δομών ΑΦΠΠΗ για την οργάνωση και την εφαρμογή μιας πολυεπίπεδης προσέγγισης- η εφαρμογή εξαρτάται από την ικανότητα οργάνωσης των διαθέσιμων ενισχύσεων σε ένα πολυεπίπεδο σύστημα, το οποίο καλύπτει διάφορες ικανότητες και ανάγκες.
- Παροχή συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και κατάρτισης σε όλους τους επαγγελματίες της δομής ΑΦΠΠΗ, ώστε να κατανοήσουν την έννοια της προσέγγισης χωρίς αποκλεισμούς και τις πρακτικές διαδικασίες και διαδικασίες για την εφαρμογή της, με τη συμμετοχή εκπαιδευτών.
- Προτιμήστε μια σταδιακή εφαρμογή: ξεκινήστε με μικρά βήματα για να μπορέσετε να διαχειριστείτε καλύτερα την εφαρμογή του πολυεπίπεδου συστήματος υποστήριξης. Με αυτόν τον τρόπο, το προσωπικό μπορεί να αποφύγει το αίσθημα της υπερφόρτωσης και να επικεντρωθεί καλύτερα στην αποτελεσματική ενσωμάτωση κάθε βαθμίδας. Επιπλέον, η ανατροφοδότηση μπορεί να ενσωματωθεί στις επόμενες φάσεις, οδηγώντας σε συνεχείς βελτιώσεις.
- Καθιέρωση συνεργατικής προσέγγισης με τη συμμετοχή ομάδων ΑΦΠΠΗ, οικογενειών, ειδικών, υπηρεσιών ψυχικής υγείας, κοινοτικών φορέων και φορέων χάραξης πολιτικής στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός πολυεπίπεδου συστήματος υποστήριξης.

Στρατηγική: Ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς με βάση μια πολυεπίπεδη προσέγγιση

Δράσεις

- Διασφάλιση ότι οι πολιτικές ενημερώνονται από την έρευνα, τις βέλτιστες πρακτικές και τις τεκμηριωμένες στρατηγικές στην εκπαίδευση της πρώιμης παιδικής ηλικίας.
- Εφαρμόστε ένα σύστημα συνεχούς παρακολούθησης και αξιολόγησης για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών χωρίς αποκλεισμούς και επικαιροποιήστε τις τακτικά για να διασφαλίσετε ότι παραμένουν αποτελεσματικές.
- Παροχή χρηματοδότησης για τη στήριξη της εφαρμογής πολυεπίπεδων συστημάτων σε όλες τις εκπαιδευτικές πορείες των παιδιών.
- Διασφάλιση ότι οι δομές ΑΦΠΠΗ και τα σχολικά συστήματα προσαρμόζουν το πολυεπίπεδο σύστημα υποστήριξης στα μοναδικά τους περιβάλλοντα, διασφαλίζοντας ότι εντάσσονται στις

υφιστάμενες δομές και διαδικασίες τους- για παράδειγμα, οι δομές ΑΦΠΠΗ θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να δίνουν προτεραιότητα σε πτυχές που ευθυγραμμίζονται με τις συγκεκριμένες ανάγκες και περιστάσεις τους.

- Κατανοήστε ότι η σταδιακή, συνεπής και σε βάθος εφαρμογή αυξάνει την πιθανότητα βιωσιμότητας του πολυεπίπεδου συστήματος εντός της δομής ή του συστήματος.
- Συμμετοχή σχολικών ψυχολόγων και άλλων ειδικών που εργάζονται άμεσα με εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες της ΑΦΠΠΗ για την ισότητα.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Τα παιδιά επωφελούνται περισσότερο από τη δημιουργία θετικών πλαισίων, όπου εφαρμόζονται εκπαιδευτικές πρακτικές υψηλής ποιότητας και υπάρχει υποστήριξη για την αντιμετώπιση των αναγκών τους. Τα δυναμικά θετικά αποτελέσματα προκύπτουν από την αντιμετώπιση των κοινωνικών, συμπεριφορικών και συναισθηματικών ανισοτήτων μεταξύ των παιδιών, διασφαλίζοντας ότι όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το υπόβαθρό τους, λαμβάνουν την κατάλληλη υποστήριξη.
2. Η δημιουργία μιας πιο θετικής σχολικής κουλτούρας μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένη ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, σε βελτίωση της ευημερίας των παιδιών, σε μια πιο συνεκτική σχολική κοινότητα και σε μια κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς.
3. Η πολυεπίπεδη υποστήριξη διασφαλίζει ότι οι προσδοκίες συμπεριφοράς είναι σαφείς και συνεπείς σε όλες τις δομές της ΑΦΠΠΗ, προωθώντας ένα θετικό και προβλέψιμο περιβάλλον.
4. Η δομή ΑΦΠΠΗ επωφελείται από μια σαφή οργάνωση των δραστηριοτήτων, των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων για την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών αναγκών και των προκλητικών συμπεριφορών.
5. Η υψηλής ποιότητας εκπαιδευτική υποστήριξη που παρέχεται στην καθολική βαθμίδα τείνει να μειώνει τον αριθμό των παιδιών που χρειάζονται πρόσθετη υποστήριξη.
6. Το μοντέλο της πυραμίδας, που καθοδηγεί τις προσπάθειες και τις δράσεις των ομάδων για την αντιμετώπιση των αναγκών των παιδιών, επιτρέπει την καλύτερη οργάνωση και διαχείριση των διαθέσιμων πόρων. Η ενοποίηση των υπηρεσιών επιτρέπει μια πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση που ωφελεί τα παιδιά, τους επαγγελματίες και τις οικογένειες. Υπάρχουν μεγάλες δυνατότητες για βελτιωμένα μαθησιακά αποτελέσματα και ένα πιο υποστηρικτικό εκπαιδευτικό περιβάλλον.
7. Οι διαδικασίες αξιολόγησης και λήψης αποφάσεων με βάση τα δεδομένα βοηθούν στην παρακολούθηση του τι συμβαίνει στις δομές και τα συστήματα ΑΦΠΠΗ, των αναγκών και των δυσκολιών τους, καθώς και των επιτυχιών τους.

Προτεινόμενες πρακτικές

Η ένταξη αφορά όλο το σχολείο

Η ηγετική ομάδα μιας δομής ΑΦΠΠΗ οργάνωσε όλη την απαιτούμενη υποστήριξη, χρησιμοποιώντας μια προσέγγιση πολυεπίπεδων συστημάτων χωρίς αποκλεισμούς, για ένα παιδί με διαταραχή του φάσματος του αυτισμού που φοιτούσε σε μια από τις τάξεις του. Το παιδί συμμετείχε σε όλες τις δραστηριότητες της τάξης, στις οποίες είχε την ευκαιρία να μάθει νέες δεξιότητες και να αλληλεπιδράσει με συνομηλίκους. Οι δραστηριότητες αυτές περιλάμβαναν καθημερινές δραστηριότητες όπως το παιχνίδι, η αφήγηση παραμυθιών και η ζωγραφική, καθώς και εκείνες που σχετίζονται ειδικά με την κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση και την εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ (π.χ. εκπαίδευση μιας νέας δεξιότητας, όπως ο έλεγχος του τόνου της φωνής).

και η χρήση της νοηματικής γλώσσας για τη μεταφορά ιδεών μεταξύ παιδιών και ενηλίκων). Επειδή ορισμένες πρακτικές του ΕΠ-ΠΘΣ περιλαμβάνουν τη χρήση οπτικών πληροφοριών (εικόνες, χειρονομίες, σχέδια, σημάδια, αντικείμενα/παιχνίδια), αυτό συμβάλλει επίσης στο να αισθάνεται το παιδί ασφαλές και να συμπεριλαμβάνεται στην καθημερινή ζωή του πλαισίου ΑΦΠΠΗ, μια πρακτική που ωφελεί όλα τα παιδιά. Επιπλέον, η πολύ προσεκτική προετοιμασία των ρουτινών και των μεταβάσεων εντός της ομάδας των παιδιών ήταν χρήσιμη για την αντιμετώπιση τυχόν άγχους ή απογοήτευσης που θα μπορούσε να προκύψει. Όλοι οι επαγγελματίες στο χώρο της ΑΦΠΠΗ έλαβαν εκπαίδευση ή ενημερώθηκαν για τους καλύτερους τρόπους ένταξης του παιδιού στις ρουτίνες του χώρου της ΑΦΠΠΗ. Επιπλέον, ένας ενήλικας παρακολουθούσε συνεχώς τη συμπεριφορά του παιδιού και παρείχε τα απαραίτητα συνθήματα για να καθοδηγήσει τη συμμετοχή του παιδιού στις δραστηριότητες. Όλοι στην τάξη (τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και τα παιδιά) γνώριζαν ήδη τα σημάδια που έδειχναν τότε το παιδί ένιωθε άγχος ή απογοήτευση και είχαν στρατηγικές για να το βοηθήσουν να αντιμετωπίσει τα συναισθήματά του εκείνες τις στιγμές (π.χ. να παίξει με το αγαπημένο του παιχνίδι). Το παιδί λάμβανε πρόσθετη υποστήριξη από εξειδικευμένους επαγγελματίες, η οποία καθοδηγούσε επίσης την παρέμβαση των εκπαιδευτικών και του βοηθητικού προσωπικού στο χώρο της δομής ΑΦΠΠΗ, καθώς και των γονέων στο σπίτι. Η ροή πληροφοριών μεταξύ της οικογένειας και του σχολείου ήταν πολύ αποτελεσματική και βασιζόταν στην εμπιστοσύνη. Αυτά τα συστήματα που τέθηκαν σε εφαρμογή διαχειριζόταν ο παιδαγωγικός διευθυντής, ο οποίος φρόντιζε να αλληλοσυμπληρώνονται και όλο το σχολείο να εργάζεται για την ενταξιακή εκπαίδευση του παιδιού, καθώς και των συνομηλίκων του.

Πολιτικές προς την κατεύθυνση της ένταξης

Η οικοδόμηση ενός εκπαιδευτικού συστήματος χωρίς αποκλεισμούς προϋποθέτει την οργάνωση δίκαιης υποστήριξης. Αρκετές χώρες έχουν εφαρμόσει, σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο, τις γενικές αρχές των πολυεπίπεδων συστημάτων υποστήριξης (π.χ. Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, Καναδάς, Φινλανδία και άλλες). Το 2018, η Πορτογαλική κυβέρνηση έδωσε εντολή για την εφαρμογή πολυεπίπεδων συστημάτων υποστήριξης σε όλα τα δημόσια σχολεία. Μια επίσημη εντολή για την εφαρμογή τέτοιων πρακτικών σε όλα τα σχολεία με επαρκή υποστήριξη και χρηματοδότηση ευνοεί την οικοδόμηση εκπαιδευτικών συστημάτων που απαντούν αποτελεσματικά στις ανάγκες όλων των παιδιών. Ελλείψει επίσημης εντολής για την ενσωμάτωση τέτοιων πολυεπίπεδων συστημάτων, οι προσχολικές δομές θα πρέπει να εξετάσουν την οργάνωση των διαθέσιμων ενισχύσεων σε πολυεπίπεδη μορφή. Στην περίπτωση των δομών ΑΦΠΠΗ, η προσέγγιση ΕΠ-ΠΘΣ έχει ιδιαίτερη σημασία, λόγω του κεντρικού ρόλου του μοντέλου της πυραμίδας και της ισότητας στην προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πηγές

Βασικές πηγές

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του PW-PBS στο ECEC

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC_Guide_EN.pdf

Διαδικτυακές ενότητες PBS-ECEC

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care* [MOOC]. <https://PBS-ECEC.es.eip.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC_R3_Consolidated-Report-Final.pdf

Πρόσθετοι πόροι

Boavida, T. (2019, February 20). Moving on from special education... The Portuguese new legislation on inclusive education. *Early Years Blog*. <http://earlyyearsblog.eu/moving-on-from-special-education-the-portuguese-new-legislation-on-inclusive-education/>

Choi, J. H., McCart, A. B., & Sailor, W. (2020). Reshaping educational systems to realize the promise of inclusive education. *Forum for International Research in Education*, 6(1), 8-23. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1241233.pdf>

Michael, D., Goutas, T., Tsigilis, N., Michaelidou, V., Gregoriadis, A., Charalambous, V., & Vrasidas, C. (2023). Effects of the universal Positive Behavioral Interventions and Supports on collective teacher efficacy. *Psychology in the Schools*, 60, 3188–3205. <https://doi.org/10.1002/pits.22919>

Sailor, W., McCart, A. B., & Choi, J. H. (2018). Reconceptualizing inclusive education through multi-tiered system of support. *Inclusion*, 6(1), 3-18. <https://doi.org/10.1352/2326-6988-6.1.3>

Silva, I. L., Lourdes, L. M., & Rosa, M. M. (2016.) *Orientações Curriculares para a Educação Pré-Escolar. [Curricular Guidelines for Preschool Education]* Ministério da Educação/Direção-Geral da Educação (DGE). <http://www.dge.mec.pt/ocepe/index.php/node/1>

Τίτλος: Ο καταλυτικός ρόλος της ηγεσία για την αλλαγή

Υπότιτλος: Οι ηγετικές ομάδες διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στο συντονισμό, την καθοδήγηση και την υποστήριξη των ομάδων της δομής ΑΦΠΠΗ καθ' όλη τη διάρκεια της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ

Βασικά σημεία: Η εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ καθοδηγείται από μια ηγετική ομάδα, αποτελούμενη από το προσωπικό, σε κάθε δομή ΑΦΠΠΗ. Η ομάδα αυτή οργανώνει, ενσωματώνει και συντονίζει την εφαρμογή αποτελεσματικών στρατηγικών και πρακτικών. Η καλά προετοιμασμένη, ιδιαίτερα αφοσιωμένη και υποστηρικτική ηγεσία μπορεί να προάγει έναν κοινό σκοπό σε επίπεδο οράματος (πεποιθήσεων και αξιών), θεωρητικού υποβάθρου και παιδαγωγικών πρακτικών. Οι ηγετικές ομάδες είναι επίσης υπεύθυνες για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας και την παροχή συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης και πόρων στους επαγγελματίες, εξασφαλίζοντας χώρους για αναστοχασμό και συζήτηση σχετικά με την πρόοδο και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Τελικά, η ενημερωμένη και αφοσιωμένη ηγεσία προωθεί την αυτονομία και τη συμμετοχή των επαγγελματιών, γεγονός που αντιπροσωπεύει τη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων τόσο για τους επαγγελματίες όσο και για τα παιδιά (βλ. τα [βασικά αποτελέσματα του PBS-ECEC](#)). Η προετοιμασία και η υποστήριξη της ηγεσίας στα πλαίσια της ΑΦΠΠΗ είναι κεντρικής σημασίας για την παροχή των προϋποθέσεων για την επιτυχή εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ. Η προετοιμασία των ηγετών έχει ως στόχο να συμβάλει στη διατήρηση μιας ιδιαίτερα ενημερωμένης και σκόπιμης άσκησης παιδαγωγικής ηγεσίας που επικεντρώνεται στην προώθηση της μάθησης και της ευημερίας των παιδιών και των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

«Είναι σημαντικό να εκπαιδεύουμε την ηγεσία της δομής ΑΦΠΠΗ και να παρέχουμε κίνητρα στα άτομα» (Γ., Πορτογαλία).

«Όλοι στην ηγετική ομάδα πρέπει να πιστεύουν ότι θα λειτουργήσει. Πρέπει να δώσουν την ώθηση για τη συνέχεια» (Μ., Πορτογαλία).

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

 Στρατηγική: Δημιουργία μιας ηγετικής ομάδας που θα καθοδηγήσει την επιτυχή και βιώσιμη εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ

Δράσεις

- Διασφαλίστε ότι η ηγετική ομάδα έχει τη δυνατότητα να καθοδηγεί και να υποστηρίζει τους επαγγελματίες και να αναπτύσσει σε συνεργασία πολιτικές, στρατηγικές και διαδικασίες που διευκολύνουν την ενσωμάτωση του ΕΠ-ΠΘΣ στην καθημερινή πρακτική. Επενδύστε σε εξειδικευμένη κατάρτιση υψηλής ποιότητας σε ηγετικές

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

δεξιότητες (π.χ. μέσω προσχολικών δομών ή κέντρων κατάρτισης που βρίσκονται στα σχολικά συστήματα).

- Εξασφαλίστε ότι οι ηγέτες διαθέτουν τους πόρους που απαιτούνται για τη διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ των μελών της ομάδας, εξασφαλίζοντας χώρους για συζήτηση σχετικά με την πρόοδο, τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες- η προώθηση διαδικασιών κριτικού αναστοχασμού με επίκεντρο το όραμα, τη θεωρία και τις πρακτικές είναι απαραίτητη για την επιτυχή εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ.
- Δημιουργήστε μια κοινή δέσμευση μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, συμπεριλαμβανομένων του διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού, των επαγγελματιών και των οικογενειών, για την παροχή υποστήριξης στους αναδυόμενους ηγέτες και τη διάθεση ειδικού χρόνου για εξάσκηση της ηγεσίας. Αυτό σημαίνει αναγνώριση της ηγεσίας ως κινητήριας δύναμης της αλλαγής και του μετασχηματισμού και δημιουργία συνθηκών εργασίας για τους ηγέτες ώστε να αναπτύξουν πλήρως τον παιδαγωγικό τους ρόλο και τις λειτουργίες τους.
- Δημιουργήστε κατάλληλες συνθήκες και κίνητρα για μια ομάδα ηγεσίας με υψηλή δέσμευση. Ο ρόλος τους περιλαμβάνει τη διασφάλιση της κατάρτισης όλων των επαγγελματιών, τον καθορισμό των στόχων, τη διαχείριση των πόρων, την υπέρβαση των εμποδίων, τη διεξαγωγή διατμηματικών εργασιών και τη βιωσιμότητα της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ. Επιπλέον, εμπλέξτε νεότερους επαγγελματίες σε ηγετικούς ρόλους για να βοηθήσετε στην ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων από την αρχή της σταδιοδρομίας τους.
- Διασφάλιση της διαθεσιμότητας εργαλείων αξιολόγησης της ποιότητας ευθυγραμμισμένων με το ΕΠ-ΠΘΣ για τη στήριξη αποφάσεων της ηγεσίας με βάση τα δεδομένα. (Επισκεφθείτε το την διαδικτυακή ενότητα στην πλατφόρμα του PBS-ECEC ([Ενότητα 5](#)) για να μάθετε περισσότερα)
- Μειώστε το βάρος του γραφειοκρατικού ρόλου και επενδύστε στον παιδαγωγικό ρόλο- οι ηγέτες πρέπει να είναι κινητοποιητές της αλλαγής και δημιουργοί νέων λύσεων για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ομάδες ΑΦΠΠΗ.
- Η ηγετική ομάδα καθοδηγεί αποτελεσματικά τους επαγγελματίες και τους ενδιαφερόμενους σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής και της αξιολόγησης του ΕΠ-ΠΘΣ.
- Υποστήριξη του πνεύματος εμπιστοσύνης, μη επικριτικής συμπεριφοράς και συνεργασίας μεταξύ όλων των επαγγελματιών.
- Εγγυηθείτε τη συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας, ανεξάρτητα από το ρόλο τους.
- Παροχή συνεχούς επαγγελματικής ανάπτυξης, κατάρτισης και πόρων στους επαγγελματίες, προωθώντας την κοινή κατανόηση των αρχών, στρατηγικών και πρακτικών του ΕΠ-ΠΘΣ.
- Να επιτρέπετε ευελιξία στον καθορισμό της σύνθεσης των ηγετικών ομάδων (ιδίως σε μικρής κλίμακας δομές ΑΦΠΠΗ) και να είστε ανοιχτοί σε εναλλακτικές, μικρότερες δομές ηγεσίας.
- Ανάπτυξη στρατηγικών, όπως προγράμματα καθοδήγησης, στοχευμένες ευκαιρίες επαγγελματικής ανάπτυξης και συνεργατικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων, που μπορούν να προωθήσουν περαιτέρω την καλλιέργεια ηγετικών δεξιοτήτων σε περιβάλλοντα ΑΦΠΠΗ.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Οι ηγετικές ομάδες χρησιμεύουν ως σημαντική γέφυρα μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, διασφαλίζοντας ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι στην κοινότητα της δομής ΑΦΠΠΗ είναι ευθυγραμμισμένοι στην καλλιέργεια της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και στην προώθηση ενός ασφαλούς, υποστηρικτικού και χωρίς αποκλεισμούς μαθησιακού περιβάλλοντος. Οι ηγέτες επηρεάζουν τις παιδαγωγικές πρακτικές και εστιάζουν στα θετικά αποτελέσματα των

παιδιών όσον αφορά την κοινωνικοσυναισθηματική μάθηση και την πρόληψη των προκλητικών συμπεριφορών.

2. Η αποτελεσματική ηγεσία συμβάλλει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου κάθε παιδί έχει την ευκαιρία να αναπτυχθεί συναισθηματικά, κοινωνικά και ακαδημαϊκά, γεγονός που συνεπάγεται τη σκόπιμη ανάπτυξη ενός κοινού οράματος μεταξύ των βασικών ενδιαφερομένων μερών στην εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ.
3. Οι ηγέτες δημιουργούν ένα θετικό οργανωτικό κλίμα, υποστηρίζουν και παρακινούν όλους τους επαγγελματίες και συνδημιουργούν μηχανισμούς συνεργασίας για τη συμμετοχή των οικογενειών και της κοινότητας.
4. Οι ηγέτες παρέχουν καθοδήγηση με βάση το συγκεκριμένο πλαίσιο και συνεχή αξιολόγηση της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ. Αυτό προάγει τη ρεαλιστική και εφικτή εφαρμογή, οδηγώντας σε αυξημένη αποτελεσματικότητα του προγράμματος και θετικά αποτελέσματα συμπεριφοράς για τα παιδιά.
5. Οι αποτελεσματικοί ηγέτες επιτρέπουν την ανταλλαγή πόρων, βέλτιστων πρακτικών και υποστήριξης, οδηγώντας τελικά σε μια πιο βιώσιμη εφαρμογή των προγραμμάτων PW-PBS.

Προτεινόμενες πρακτικές

Ηγεσία βασισμένη στα δεδομένα (επισκεφθείτε τη [μελέτη αξιολόγησης επιπτώσεων και την έκθεση πρακτικών συστάσεων](#) για να μάθετε περισσότερα)

Ως αποτέλεσμα της κατάρτισης *PBS-ECEC* και της εφαρμογής της συνιστώσας που σχετίζεται με τη λήψη αποφάσεων βάσει δεδομένων, η ηγετική ομάδα σε μια συμμετέχουσα δομή ΑΦΠΠΗ στην Πορτογαλία ανέπτυξε ένα κοινό εργαλείο για το προσωπικό για την αναφορά περιστατικών. Το εργαλείο αυτό κρίθηκε απαραίτητο επειδή οι επαγγελματίες συνήθως σχολίαζαν τα περιστατικά αλλά σπάνια τα κατέγραφαν. Το εργαλείο αυτό περιλαμβάνει στοιχεία όπως ημερομηνία/ώρα, περιγραφή του περιστατικού, τοποθεσία, εμπλεκόμενα μέρη, επαγγελματίας υπεύθυνος για τον χειρισμό της κατάστασης και άλλες παρατηρήσεις. Όλοι οι επαγγελματίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν αυτό το εργαλείο για να αναφέρουν καθημερινά γεγονότα που ήταν προβληματικά, προκλητικά ή κάπως ενοχλητικά για τη συνήθη ρουτίνα τους. Εξετάζοντας τα δεδομένα που παρείχε αυτό το νέο εργαλείο, η ηγεσία συζήτησε με τους επαγγελματίες τα μοτίβα που προέκυψαν και κατέστησαν σαφή: οι περισσότερες δυσκολίες που παρουσιάστηκαν και τα προβλήματα που αναφέρθηκαν ήταν στις μεταβατικές περιόδους. Η σαφήνεια που παρείχαν τα δεδομένα ενημέρωσε την ομάδα για τις αποφάσεις της σχετικά με διάφορες στρατηγικές παρέμβασης, οι οποίες καθοδηγήθηκαν από την ηγετική ομάδα. Αργότερα, η ηγετική ομάδα αξιολόγησε την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών και έκανε τις απαραίτητες προσαρμογές σε συνεργασία με όλη την ομάδα για την επίτευξη των στόχων και τη μείωση της συχνότητας εμφάνισης προκλητικών συμπεριφορών κατά τις μεταβατικές περιόδους.

Μετριασμός των εμποδίων

Στην Ιρλανδία, κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του *PBS-ECEC*, οι ηγετικές ομάδες αποτελούνταν από μικρό αριθμό μελών του προσωπικού. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μόνο ένα μέλος του προσωπικού (συνήθως ο/η ιδιοκτήτης ή ο/η υπεύθυνος της δομής ΑΦΠΠΗ) αποτελούσε την «ηγετική ομάδα» για λογαριασμό της δομής ΑΦΠΠΗ. Ενώ οι ελλείψεις προσωπικού στην ΑΦΠΠΗ στην Ιρλανδία αποτελούν ζήτημα, ορισμένες δομές ΑΦΠΠΗ λειτουργούν σε πολύ μικρή κλίμακα, οπότε, για να προσαρμοστούν αναλόγως, επέλεξαν μικρότερες ομάδες ηγεσίας.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πηγές

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του PW-PBS στο ECEC

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC Guide EN.pdf>

Διαδικτυακές ενότητες PBS-ECEC

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care* [MOOC]. <https://PBS-ECEC.es.eipp.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC R3 Consolidated-Report-Final.pdf>

Πρόσθετοι πόροι

Charalambous, V., Stalikas, A., & Vrasidas, C. (2021, July 13 - 16). *The design and implementation of a program to enhance teachers' wellbeing* [Paper presentation]. 42nd Annual Conference of the International School Psychology Association, ISPA 2021, Nicosia, Cyprus.

Douglas, A. L. (2019). Leadership for Quality Early Childhood Education and Care. OECD Education Working Paper, n. ° 211. *OECD iLibrary*. <https://doi.org/10.1787/6e563bae-en>

European Commission (2014). *Proposal for key principles of a quality framework for early childhood education and care. Report of the working group on early childhood education and care under the auspices of the European Commission*. European Commission. https://www.value-ecec.eu/wp-content/uploads/2019/11/ecec-quality-framework_en.pdf

OECD (2019). *Providing quality early childhood education and care: Results from the Starting Strong Survey 2018*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/301005d1-en>

OECD (2020). *Building a high-quality early childhood education and care workforce: Further results from the Starting Strong Survey 2018*. OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/talis/building-a-high-quality-early-childhood-education-and-care-workforce-b90bba3d-en.htm>

Τίτλος: Πρακτικές, Κουλτούρες και Πολιτικές Ευθυγραμμισμένες με την Κοινωνικόσυναισθηματική Ανάπτυξη

Υπότιτλος: Η προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών πρέπει να τονίζεται σαφώς στα εθνικά προγράμματα σπουδών και στις κατευθυντήριες οδηγίες, καθώς και στα αναλυτικά προγράμματα της ΑΦΠΠΗ.

Βασικά σημεία: Η προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης των παιδιών θα πρέπει να τονίζεται σαφώς στα εθνικά προγράμματα σπουδών και τις κατευθυντήριες οδηγίες της ΑΦΠΠΗ, σύμφωνα με τις Ευρωπαϊκές πολιτικές και τα πλαίσια που τονίζουν τη βασική σημασία των βασικών προσωπικών, κοινωνικών και συναισθηματικών ικανοτήτων κάθε ατόμου. Αυτό συνεπάγει τον καθορισμό εθνικών πλαισίων πολιτικής που να αναγνωρίζουν σαφώς μια ολιστική κατανόηση της μάθησης και της ανάπτυξης των παιδιών και μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της επαγγελματικής δράσης στο πλαίσιο της ΑΦΠΠΗ. Επιπλέον, η επιτυχής εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ περιλαμβάνει τον καθορισμό μιας κοινής φιλοσοφίας που θα πρέπει να διατυπώνεται με σαφήνεια στα εκπαιδευτικά σχέδια δράσης των δομών ΑΦΠΠΗ. Οι σαφείς γραπτές κατευθυντήριες γραμμές δημιουργούν ένα κοινό όραμα και συνοχή σε όλες τις φάσεις και διαδικασίες της εφαρμογής του ΕΠ-ΠΘΣ στις δομές και τα συστήματα ΑΦΠΠΗ (βλ. τα βασικά αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC, παρακάτω). Οι συστάσεις πολιτικής σε εθνικό, τοπικό και κεντρικό επίπεδο καθοδηγούν αυτές τις φάσεις και διαδικασίες και διευκολύνουν τη μετατροπή τους σε συνεπείς και αποτελεσματικές καθημερινές πρακτικές.

Απόψεις των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ και των εκπαιδευτικών φορέων όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα του έργου PBS-ECEC

«Θα πρέπει να δημιουργηθούν κατευθυντήριες γραμμές και παιδαγωγικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου με τον οποίο θα διδάσκονται σε ένα ευρύτερο φάσμα ακαδημαϊκών θεμάτων». (Μ., Κύπρος)

«Νομίζω ότι πρέπει να υπενθυμίζουμε στους εαυτούς μας ως παιδαγωγοί πρώιμης εκπαίδευσης ότι ασχολούμαστε με την κοινωνική και συναισθηματική εργασία. (...) Ας ξεφύγουμε από το να προσπαθούμε να τα προετοιμάσουμε για το σχολείο, ξέρετε, με το αλφάβητο κλπ, και ας προσπαθήσουμε να τα προετοιμάσουμε συναισθηματικά και κοινωνικά». (Π., Ιρλανδία)

«Η προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής μάθησης απαιτεί χρόνο, υποδομές, πόρους και προσωπικό». (Α., Ελλάδα)

Τι μπορεί να κάνει την διαφορά στο μέλλον;

 Στρατηγική: Ανάπτυξη και εφαρμογή εθνικών και τοπικό στρατηγικών για την προώθηση της κοινωνικόσυναισθηματικής ανάπτυξης

Δράσεις

- Ενσωμάτωση ολοκληρωμένων κατευθυντήριων οδηγιών στις εθνικές ή τοπικές πολιτικές που υπογραμμίζουν τη σημασία της προώθησης της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και των δεξιοτήτων αυτορρύθμισης στα πρώτα χρόνια της ζωής. Επιπλέον, αναθεωρούνται και επικαιροποιούνται τα πλαίσια και οι κατευθυντήριες οδηγίες των προγραμμάτων σπουδών, ώστε να τονίζονται ολοκληρωμένες κατευθύνσεις για παιδαγωγικές πρακτικές που εστιάζουν στην κοινωνικόσυναισθηματική ανάπτυξη και τη διαχείριση της συμπεριφοράς και να αντικατοπτρίζουν τις εξελισσόμενες ανάγκες και προτεραιότητες της ΑΦΠΠΗ.
- Διασφάλιση ότι οι κανονισμοί για την αρχική και συνεχή κατάρτιση των επαγγελματιών επικεντρώνονται στην κοινωνικόσυναισθηματική ανάπτυξη και την πρόληψη των προκλητικών συμπεριφορών με τη χρήση μιας εφαρμοσμένης προσέγγισης.
- Συμβολή στην αλλαγή νοοτροπίας στο σύστημα επαγγελματικής ανάπτυξης με τη βελτίωση της κατάρτισης των εκπαιδευτών για την καλύτερη υποστήριξη των πρακτικών των επαγγελματιών προς την κατεύθυνση της προώθησης θετικών συμπεριφορών. Οι επαγγελματίες πρέπει να αισθάνονται σίγουροι για την εφαρμογή στρατηγικών και πρακτικών βασισμένων σε αποδείξεις.
- Διατήρηση της ενσωμάτωσης της κοινωνικόσυναισθηματικής ανάπτυξης σε ένα ευρύ φάσμα ακαδημαϊκών τομέων και υποστήριξη της μακροπρόθεσμης δέσμευσης από τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τους φορείς χάραξης πολιτικής.
- Ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των μονάδων ΑΦΠΠΗ, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, των κυβερνητικών υπηρεσιών και των κοινοτικών οργανώσεων για την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με το ΕΠ-ΠΘΣ - έναρξη πιλοτικών προγραμμάτων σε επιλεγμένες δομές ΑΦΠΠΗ για τη δοκιμή της αποτελεσματικότητας του ΕΠ-ΠΘΣ.

 Στρατηγική: Ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών τοπικών δομών/συστημάτων ΑΦΠΠΗ για την προώθηση της κοινωνικόσυναισθηματικής ανάπτυξης

Δράσεις

- Εκπαίδευση και ενθάρρυνση των επαγγελματιών της ΑΦΠΠΗ να δημιουργούν υποστηρικτικά και περιποιητικά περιβάλλοντα που δίνουν αξία στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών, ακολουθώντας τις βελτιώσεις στις εθνικές κατευθυντήριες γραμμές του προγράμματος σπουδών.
- Δημιουργία γραπτών κατευθυντήριων γραμμών μέσω μιας συμμετοχικής προσέγγισης για κάθε δομή ΑΦΠΠΗ που να εκφράζει τις βασικές αξίες του, ενθαρρύνοντας τις αναστοχαστικές διαδικασίες των επαγγελματιών για την υποστήριξη μιας αυξανόμενης συνοχής μεταξύ του γραπτού οράματος και των καθημερινών παιδαγωγικών πρακτικών.
- Διαθέστε χρόνο και πόρους για τους επαγγελματίες ώστε να σχεδιάζουν και να υλοποιούν σε συνεργασία μαθησιακές δραστηριότητες που διασφαλίζουν ότι η κοινωνικόσυναισθηματική ανάπτυξη ενσωματώνεται στις καθημερινές ρουτίνες και πρακτικές.
- Να προβαίνουν σε τακτική εκτίμηση και αξιολόγηση του αντίκτυπου των πρακτικών στα αποτελέσματα των παιδιών.
- Συμβολή στην αλλαγή της νοοτροπίας από την εστίαση σε ανεπιθύμητες συμπεριφορές σε μια στροφή προς την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής επάρκειας.
- Καθορίστε μετρήσιμους στόχους σχετικά με την ανάπτυξη κοινωνικοσυναισθηματικών

δεξιότητων - τι αναμένεται να μάθουν και να αναπτύξουν τα παιδιά - και αξιολογήστε τα αποτελέσματα των στρατηγικών που εφαρμόζονται.

Ποια είναι τα αναμενόμενα οφέλη και ο αντίκτυπος;

1. Η συμπερίληψη της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης στα εθνικά προγράμματα σπουδών και στις κατευθυντήριες γραμμές ενθαρρύνει την πιο συντονισμένη δράση σε αυτό το επίπεδο, καθώς και έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την ευαισθητοποίηση για τη σημασία της στην κοινωνία.
2. Η εφαρμογή της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης στην ΑΦΠΠΗ συμβάλλει στη δημιουργία θεμελίων για θετικές συμπεριφορές- αυτή η έμφαση μπορεί να οδηγήσει σε βελτιωμένες διαπροσωπικές σχέσεις και συναισθηματική ευημερία μεταξύ των παιδιών και του προσωπικού, συμβάλλοντας σε ένα πιο θετικό και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικό και παιδαγωγικό περιβάλλον.
3. Η κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη προετοιμάζει τα παιδιά με βασικές δεξιότητες ζωής πέρα από την τάξη, όπως η επίλυση προβλημάτων, η λήψη αποφάσεων και οι δεξιότητες αποτελεσματικής επικοινωνίας.
4. Τα παιδιά με ισχυρά θεμέλια στη κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη είναι καλύτερα προετοιμασμένα για τις μελλοντικές προκλήσεις και τείνουν να έχουν καλύτερη ψυχική υγεία και συνολική ευημερία στην ενήλικη ζωή.
5. Η υιοθέτηση κατευθυντήριων γραμμών μπορεί να επεκταθεί πέρα από τα πλαίσια της ΑΦΠΠΗ και σε άλλα εκπαιδευτικά επίπεδα, προωθώντας μια συνεπή προσέγγιση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης σε όλη την ακαδημαϊκή πορεία των παιδιών.

Προτεινόμενες πρακτικές

Προγράμματα σπουδών που προωθούν την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη

Το 2014, το πρόγραμμα σπουδών του ελληνικού Υπουργείου Παιδείας για το νηπιαγωγείο εισήγαγε μια ενότητα για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη ως ξεχωριστή μαθησιακή περιοχή του προγράμματος, δίνοντας έμφαση στην ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων των παιδιών. Ορισμένες από τις βασικές αρχές του ελληνικού εθνικού προγράμματος σπουδών σχετικά με την κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη περιλαμβάνουν την επίλυση συγκρούσεων, την τήρηση κανόνων, την αυτονομία και την αυτορρύθμιση. Τον Φεβρουάριο του 2023, το νεοαναπτυχθέν πρόγραμμα σπουδών για το νηπιαγωγείο εισήχθη στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Όπως και στο προηγούμενο πρόγραμμα σπουδών, η προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών παραμένει στον πυρήνα του νέου προγράμματος σπουδών. Ωστόσο, η καινοτομία έγκειται στη ρητή αναφορά στην ανάγκη προώθησης θετικών συμπεριφορών στα πλαίσια της ΑΓΦΦΠΗ, μια έννοια που προηγουμένως υπονοούνταν, αλλά δεν αναφερόταν ρητά. Για παράδειγμα, μία από τις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες στηρίζεται το αναλυτικό πρόγραμμα είναι ότι το παιδί μαθαίνει να αναπτύσσεται καθώς συναντά το περιβάλλον, τα αντικείμενα και τις καθημερινές καταστάσεις αλληλεπιδρώντας με σημαντικούς άλλους. Οι θετικές και υποστηρικτικές σχέσεις είναι τα βασικά στοιχεία αυτής της διαδικασίας, καθώς αναγνωρίζεται η κοινωνική φύση της μάθησης. Αυτό το αναθεωρημένο πρόγραμμα σπουδών αντικατοπτρίζει μια πιο ρητή και σκόπιμη εστίαση στην προώθηση θετικών συμπεριφορών και στην κοινωνικοσυναισθηματική ανάπτυξη, ενισχύοντας έτσι τη σημασία της καλλιέργειας υποστηρικτικών περιβαλλόντων μάθησης για τα μικρά παιδιά. Αυτό καταδεικνύει επίσης μια στενή ευθυγράμμιση με

τους στόχους που θέτει το έργο *PBS-ECEC*, το οποίο στοχεύει στην υποστήριξη των επαγγελματιών ΑΦΠΠΗ για την προώθηση της κοινωνικοσυναισθηματικής ανάπτυξης και των θετικών συμπεριφορών.

Πρωώθηση της θετικής συμπεριφοράς στην ΑΦΠΠΗ

Με τη στήριξη των Ταμείων της ΕΕ, η Κύπρος έχει αρχίσει να εφαρμόζει στοχευμένα και καινοτόμα προγράμματα στην εκπαίδευση, μέσω των οποίων παρέχεται πολυεπίπεδη στήριξη στους μαθητές και τις οικογένειές τους. Στην Κύπρο, η εφαρμογή του συστήματος ΕΠ-ΠΘΣ είναι αρκετά νέα. Ωστόσο, κατά την τελευταία δεκαετία, υπήρξαν αρκετές παρεμβάσεις υπό την καθοδήγηση διαφόρων ερευνητικών ομάδων για την υποστήριξη του πλαισίου της ΑΦΠΠΗ και των δημοτικών σχολείων για την εφαρμογή του ΕΠ-ΠΘΣ.

Υποστηρικτικά στοιχεία και πόροι

Βασικοί πόροι

Αξιολόγηση αναγκών σε τέσσερις χώρες

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Barros, S., Araújo, S., Santos, M., & Sousa, M. (2023). *PBS-ECEC transnational consolidated report: Research findings for developing the guide on Positive Behaviour Support in early childhood education and care*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/documents/PBS-ECEC NeedsAssessment Consolidated report EN.pdf>

Οδηγός για τη χρήση του *PW-PBS* στο *ECEC*

Krousorati, K., Grammatikopoulos, V., Agathokleous, A., Michaelidou, V., Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, S., Santos, M., Sousa, M., & Barros, S. (2023). *PBS-ECEC guide on Positive Behaviour Support in early childhood and care in European countries*. <https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/outputs/PBS-ECEC Guide EN.pdf>

Διαδικτυακές ενότητες *PBS-ECEC*

PBS-ECEC Consortium (n.d.). *Implementing Positive Behaviour Support in early childhood education and care [MOOC]*. <https://PBS-ECEC.es.eip.pt/login/index.php>

Μελέτη εκτίμησης επιπτώσεων & συστάσεις

Szproch, A., O'Brien, M., Araújo, A., Santos, M., Oliveira, V., Barros, S., Otero-Mayer, A., Michaelidou, V., Agathokleous, A., Krousorati, K., & Grammatikopoulos, V. (2023). *Report of the PBS-ECEC impact assessment study and practice recommendations. Result 3: Transnational Report*. https://PBS-ECEC.eu/wp-content/uploads/2023/10/PBS-ECEC_R3_Consolidated-Report-Final.pdf

Πρόσθετοι πόροι

Anchorage School District Social Emotional Learning (n.d.). *What is social and emotional learning?*. <https://www.asdk12.org/Page/6643>

Cefai, C., Bartolo, P. A., Cavioni, V., & Downes, P. (2018). *Strengthening social and emotional education as a core curricular area across the EU: A review of the international evidence (NESET II report)*. Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/664439>

Cefai, C., Downes, P., & Cavioni, V. (2021). *A formative, inclusive, whole school approach to the*

assessment of social and emotional education in the EU (NESET report). Publications Office of the European Union. <https://doi.org/10.2766/506737>

Center for Early Childhood Mental Health Consultation (n.d.). *Tutorial 6: Recognizing and supporting the social and emotional health of young children birth to age five.* https://www.ecmhc.org/tutorials/social-emotional/mod1_2.html

Childhood Education International (2017, January 17). *Status of ECEC in Cyprus.* <https://ceinternational1892.org/article/status-of-ecec-in-cyprus>.

EASEL LAB (n.d.). *K-12 SEL Standards (Anchorage).* <http://exploresel.gse.harvard.edu/frameworks/29>

Loizou, E. (2007). *System of early education/care and professionalisation in Cyprus. Report commissioned by the State Institute of Early Childhood Research (IFP).* State Institute of Early Childhood Research (IFP). http://www.ifp.bayern.de/imperia/md/content/stmas/ifp/commissioned_report_cyprus.pdf

Resilient Preschools Consortium (2022). *Resilient Preschools IO2.A2.1 curriculum for preschool teachers.* https://resilientpreschools.eu/wp-content/uploads/2023/01/IO2_A.2.1.ResilientPreschools_Curriculum_Final.pdf

Sala, A., Punie, Y., & Garkov, V. (2020). *LifeComp: The European framework for personal, social and learning to learn key competence.* Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/302967>

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein. [Project Number: 2021-1-PT01-KA220-SCH-000034367]

**Implementing Positive Behaviour
Support in Early Childhood
Education and Care**

